

בתחילת פרשת השבוע, פרשת חוקת, נאמר:

וַיְדַבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה גו' זֹאת חֻקַּת הַתּוֹרָה גו' וַיִּקְחוּ אֵלֶיךָ פָּרָה אֲדָמָה גו'¹, וּפִירֵשׁ רִשְׁוִי וַיִּקְחוּ אֵלֶיךָ, אֵל מִשֶׁה רִבִּינוּ לְעוֹלָם הִיא הַפָּרָה הָאֲדוּמָה, גַּם זֶה שִׁיעֶשׂוּ בְּדוֹרוֹת הַבָּאִים נִקְרְאוֹת עַל שְׁמֶךָ, פָּרָה שֶׁעָשָׂה מִשֶׁה בַּמִּדְבָּר. וְצָרִיף לְהִבִּין, הֲרִי רַק פָּרָה הָרֵאשׁוֹנָה עָשָׂה מִשֶׁה, וְלָמָּה נִקְרְאוֹת כָּל הַפָּרוֹת הָאֲדוּמוֹת שֶׁנֶּעֱשׂוּ אַחֲרַי מִשֶׁה (שְׁמוֹנַת הַפָּרוֹת שֶׁעָשׂוּ אַחֲרַי-כֶּף, וְגַם פָּרָה הָעִשְׂרִית שֶׁעָשָׂה מֶלֶךְ הַמְּשִׁיחַ²) עַל שְׁמוֹ שֶׁל מִשֶׁה ?

בס"ד. שבת פרשת חוקת-בלק, י"ב תמוז, ה'תשכ"ט*

וַיְדַבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה גו' זֹאת חֻקַּת הַתּוֹרָה גו' וַיִּקְחוּ אֵלֶיךָ פָּרָה אֲדָמָה גו'¹, וּפִירֵשׁ רִשְׁוִי וַיִּקְחוּ אֵלֶיךָ, לְעוֹלָם הִיא נִקְרְאוֹת עַל שְׁמֶךָ, פָּרָה שֶׁעָשָׂה מִשֶׁה בַּמִּדְבָּר. וְצָרִיף לְהִבִּין, הֲרִי רַק פָּרָה הָרֵאשׁוֹנָה עָשָׂה מִשֶׁה, וְלָמָּה נִקְרְאוֹת כָּל הַפָּרוֹת (שְׁמוֹנַת הַפָּרוֹת שֶׁעָשׂוּ אַחֲרַי-כֶּף, וְגַם פָּרָה הָעִשְׂרִית שֶׁעָשָׂה מֶלֶךְ הַמְּשִׁיחַ²) עַל שְׁמוֹ שֶׁל מִשֶׁה. וְלֵהוֹסִיף, דְּעַל-פִּי הַיְדוּעֵי³ שֶׁשְׁמוֹ שֶׁל כָּל דָּבָר אֲשֶׁר יִקְרָאוּ לוֹ - מוֹרָה עַל עֲנִינּוֹ וְתוֹכְנוֹ, מוֹבָן דָּוָה שֶׁכָּל הַפָּרוֹת נִקְרְאוֹת עַל שְׁמוֹ שֶׁל מִשֶׁה, הוּא לְפִי שְׁוָה (הַשִּׁיכּוֹת לְמִשֶׁה) הוּא עֲנִינָם וְתוֹכָנָם. וְעַל-פִּי-זֶה צָרִיף לְהִבִּין עוֹד יוֹתֵר זֶה שֶׁהַפָּרוֹת נִקְרְאוֹת עַל שֵׁם מִשֶׁה, הֲרִי עֲשִׂית הַפָּרוֹת הֵיטָה עַל-יְדֵי הַכֹּהֲנִים⁴ [וְגַם פָּרָה הָרֵאשׁוֹנָה נֶעֱשְׂתָה עַל-יְדֵי אֱלֹעָזָר הַכֹּהֵן⁵, וּפְרוּשׁ "פָּרָה שֶׁעָשָׂה מִשֶׁה" הוּא לְכַאוֹרָה רַק שֶׁנֶּעֱשְׂתָה עַל-פִּי הוֹרְאָתוֹ וְצִוּוּיָּו⁶], וּמֵהִי שִׁיכּוֹתָן לְמִשֶׁה, וְעַד שֶׁנִּקְרְאוֹת עַל שְׁמוֹ.

(ב) וְהֵעֲנִין הוּא, דְּאֵיתָא ב'לְקוּטֵי תוֹרָה'⁷, דְּהִטְעַם עַל זֶה שֶׁב'פָּרָה אֲדוּמָה' הִיא כְּלָלוֹת הַתּוֹרָה וּלְכֵן נֹאמַר בַּה ז'אֵת חוֹקַת הַתּוֹרָה' אִף שֶׁלְכַאוֹרָה הִיא מִצְוֵה אַחַת פְּרֻטִית. וְלָכֵן, כְּמוֹ שֶׁהַתּוֹרָה כּוֹלֵה נִקְרְאוֹת עַל שְׁמוֹ שֶׁל מִשֶׁה, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב⁸ זְכָרוֹ תּוֹרַת מִשֶׁה עֲבָדֶי⁹, כֵּן גַּם פָּרָה אֲדוּמָה, שֶׁהִיא כְּלָלוֹת הַתּוֹרָה, נִקְרְאוֹת עַל שְׁמוֹ שֶׁל מִשֶׁה¹⁰.

וְלְכַאוֹרָה יֵשׁ לְהוֹסִיף, דְּמָה שֶׁכְּתוּב ב'לְקוּטֵי תוֹרָה' שֶׁמִּצְוֹת פָּרָה אֲדוּמָה הִיא כְּלָלוֹת הַתּוֹרָה, כְּנוֹכַח לְעֵיל הַפְּנִינָה הִיא בְּעִיקָר לְמִצְוֹת הַתּוֹרָה הֵינּוּ שְׁמִצּוֹת פְּרָה אֲדוּמָה הִיא עֲנִין כְּלָלִי הַכוֹלֵל בְּתוֹכָהּ אֵת הַתּוֹכֵן וְהֵעֲנִין שֶׁל כָּל הַמִּצְוֹת [כְּמוֹבָן מֵהַבְּאוּר ב'לְקוּטֵי תוֹרָה' שָׁם¹¹, דָּוָה שֶׁמִּצְוֹת פָּרָה אֲדוּמָה הוּא כְּלָלוֹת הַתּוֹרָה הוּא, כִּי יְסוּד כָּל הַמִּצְוֹת הוּא רְצוּא וְשׁוּב, וּפְרָה אֲדוּמָה הוּא עֲנִין רְצוּא

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38

(ב) וְהֵעֲנִין הוּא, דְּאֵיתָא ב'לְקוּטֵי תוֹרָה'⁷, דְּהִטְעַם עַל זֶה שֶׁב'פָּרָה אֲדוּמָה' הִיא כְּלָלוֹת הַתּוֹרָה. וְלָכֵן, כְּמוֹ שֶׁהַתּוֹרָה נִקְרְאוֹת עַל שְׁמוֹ שֶׁל מִשֶׁה, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב⁸ זְכָרוֹ תּוֹרַת מִשֶׁה עֲבָדֶי⁹, כֵּן גַּם פָּרָה אֲדוּמָה, שֶׁהִיא כְּלָלוֹת הַתּוֹרָה, נִקְרְאוֹת עַל שְׁמוֹ שֶׁל מִשֶׁה¹⁰. וְלְכַאוֹרָה יֵשׁ לְהוֹסִיף, דְּמָה שֶׁכְּתוּב ב'לְקוּטֵי תוֹרָה' שֶׁמִּצְוֹת פָּרָה אֲדוּמָה הִיא כְּלָלוֹת הַתּוֹרָה, הַפְּנִינָה הִיא בְּעִיקָר לְמִצְוֹת הַתּוֹרָה [כְּמוֹבָן מֵהַבְּאוּר ב'לְקוּטֵי תוֹרָה' שָׁם¹¹, דָּוָה שֶׁמִּצְוֹת פָּרָה אֲדוּמָה הוּא כְּלָלוֹת

(* המאמר הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א ויצא לאור בקונטרס חג הגאולה י"ב-י"ג תמוז - תנש"א* 1) פרשתנו (חוקת) יט, א-ב. 2) רמב"ם הל' פרה אדומה ספ"ג. 3) שעהיוה"א פ"א. וראה בארוכה תשובות וביאורים (קה"ת תשל"ד) סימן א (נדפס באג"ק ח"א ס"ע רפח ואילך). 4) רמב"ם הל' פרה אדומה פ"א הי"א. 5) פרשתנו יט, ג. 6) ע"ד פרה העשירית שיעשה מלך המשיח, שהפירוש (בפשטות) הוא לא שמישיח עצמו יעשה (כי עשיית הפרה צריכה להיות ע"י כהן), אלא שתיעשה ע"פ הציווי שלו. 7) ריש פרשתנו (נו, א). 8) מלאכי ג, כב. 9) שבת פט, א. 10) ראה ע"ז כלי יקר כאן. 11) נו, ב ואילך.

(* ולהעיר, שמאמר זה שייך במיוחד לשנה זו (תנש"א נבה י"ל המאמר) - שנת הצדיק להולדת כ"ק אדמו"ר שליט"א - כי בו מבואר הממור תפלה למשה, ממזר צדיק שבתהלים.

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

40 וַיֹּשֶׁבֶת לֹמֶר, דָּוָה שְׁמֹשֶׁה דְּרָקָא צָוָה זֶה את הצורך לזכור תמיד את
 41 ענין המסירות נפש לדור שְׁנִכְנְסוּ לְאֶרֶץ הוּא, כִּי מְסִירַת־נַפְשׁ
 42 הוּא עֲנֵן הַבֵּיטוּל של המציאות האישית, וְכִינֵן שְׁהֶאֱדָם מצד עצמו
 43 הוּא מְצִיאוֹת עם תחושת יישות עצמית (הִיפֶף עֲנֵן הַבֵּיטוּל), ואם

44 כן ענין המסירות נפש היא היפך טבעו
 45 לְכֵן בְּכַדִּי שְׁעֲנֵן הַמְסִירַת־
 46 נֶפֶשׁ יְהִיָּה אֲצִלוּ בְּגִילוּי
 47 וַיִּבְאֹפוּן שְׁיִהְיֶה קְבוּעַ בְּלָבוּ
 48 תְּמִיד מִמֶּשׁ יוֹמָם וְלַיְלָה, לֹא
 49 יִמָּשׁ מִזְכְּרוֹנוֹ¹⁴ כלשון ספר
 50 הַתְּנִיָּא, צָרִיף לְזֶה נְתִינַת כַּחַ
 51 מִיּוֹחֲדָת. וְהַנְּתִינַת כַּחַ הוּו
 52 למסור את הנפש למען הקדוש ברוך
 53 הוּא למרות שהדבר הוּא בניגוד לטבע
 54 האדם הוּא עַל־יְדֵי מִשְׁהָ, כִּי
 55 מִשְׁהָ הוּא עֲנֵן הַבֵּיטוּל, כִּפִּי
 56 שאמר על עצמו וְנִחְנֶנּוּ מִשָּׁה וְאִהֲרֵן
 57 מָה¹⁵ כלום. וְלִכֵּן עַל־יְדֵי
 58 שְׁמֹשֶׁה שְׁעִינֵנו בִּטוּל הַמְצִיאוֹת
 59 צָוָה¹⁶ לדור שְׁנִכְנְסוּ לְאֶרֶץ
 60 לְקַבֵּל עֲלֵיהֶם (פְּעֻמִּים בְּכָל
 61 יוֹם) מְלָכוֹת שָׁמַיִם בְּמְסִירַת־
 62 נֶפֶשׁ, עַל־יְדֵי־זֶה נִתֵּן לָהֶם
 63 לבני ישראל ברור שנכנסו לארץ (וכן
 64 לבני ישראל בדורות הבאים על־ידי
 65 נשיא הדור בכל דור, כפי שיובא להלן)
 66 הַכַּח לְזָכוֹר תְּמִיד עֲנֵן
 67 הַמְסִירַת־נַפְשׁ שְׁלָהֶם.

68 וְזֶהוּ גַם פִּירוּשׁ מֵאִמֵּר חֲכָמֵינוּ ז"ל
 69 לְגַבֵּי פְרָה אֲדוּמָה "לְעוֹלָם הִיא
 70 נִקְרָאת עַל שְׁמֶךָ", עַל שֵׁם מִשָּׁה,
 71 כִּי קִיּוֹם הַתּוֹרָה וּמְצִוֹתֶיהָ
 72 [דְּפָרָה אֲדוּמָה הִיא כְּלָלוֹת
 73 הַתּוֹרָה־וּמְצִוֹת כְּזֹכֵר לְעֵל, וְלִכֵּן
 74 נֹאמַר בֵּה "זֹאת חֻקַּת הַתּוֹרָה"] תְּלוּי
 75 בְּזִכְרִית עֲנֵן הַמְסִירַת־נַפְשׁ,
 76 כְּמוֹבָא לְעֵל מִסְפַּר הַתְּנִיָּא וְהַכַּח לְזָכוֹר תְּמִיד עֲנֵן הַמְסִירַת־נַפְשׁ
 77 הוּא עַל־יְדֵי מִשְׁהָ, וְעַל־יְדֵי הַתְּפִשְׁטוּתָא דְּמִשְׁהָ שְׁבָכְל
 78 דְּרָ¹⁷, כְּמוֹבָא בְּזוּרָה שְׂבָכְל דּוֹר וְדוֹר יֵשׁ רֵאשִׁי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל שֶׁהִשְׁמַח שְׁלָהֶם

1 וַיֹּשֶׁבֶת על חיות הקדוש (מלאכים) של המרכבה העליונה נאמר שהן רצות
 2 "רצוא ושוב". וגם בעבודת ה' של כל יהודי צריך להיות שילוב בין ה"רצוא",
 3 התשוקה וההשאפה לדבוק בה' בתכלית הדביקות עד כדי כלות הנפש, ובין
 4 ה'שוב' של חיי הנשמה בגוף כדי שיוכל לעסוק בתורה ומצוות כנשמה בגוף
 5 בעולם הזה ולא לבוא לידי כלות הנפש

6 בפועל, ועל כך מבואר בילקוטי תורה/
 7 פרשת חוקת שבמעשה הפרה האדומה
 8 יש שילוב של רצוא ושוב (ולדוגמא
 9 שיש בה גם מים המסמלים את ה'שוב'
 10 וגם אש המסמלת את ה'רצוא') ולכן
 11 נאמר בה "זאת חוקת התורה", כי ענין
 12 ה'רצוא ושוב' צריך להיות בכל ענייני
 13 התורה והמצוות]. וְעַל־פִּי־זֶה
 14 כְּלָלוֹת מְצִוֹת הַתּוֹרָה שְׁיִכּוֹת
 15 לְמִשְׁהָ (ולא רק התורה שייכת
 16 למשה).

17 וַיֹּשֶׁבֶת לְבָאֵר זֶה עַל־פִּי מַה
 18 שְׁפָתוֹב בְּתַנְיָא¹² דְּהִטְעַם
 19 הפנימי עַל זֶה שְׁצָוָה מִשְׁהָ
 20 רִבְנוּ לְדוֹר שְׁנִכְנְסוּ לְאֶרֶץ
 21 לְקָרוֹת קְרִיאַת־שְׁמַע פְּעֻמִּים
 22 בְּכָל יוֹם כְּדִי לְקַבֵּל עַל עֲצָמָם
 23 מְלָכוֹת שָׁמַיִם בְּמְסִירַת־נַפְשׁ
 24 ולהיות נאמנים לקדוש ברוך הוא גם
 25 אם לשם כך יצטרכו למסור את נפשם
 26 (אף שְׁהִבְטִיחַ לָהֶם פְּחָדְכֶם
 27 וּמוֹרָאָכֶם יִתֵּן ה' וְגו'¹³ וכיון
 28 שכל האומות יפחדו מפניהם, לשם מה
 29 היו זקוקים למסירות נפש, והרי לא
 30 ייתכן שמישהו יאלץ אותם לעשות
 31 משהו נגד מלכות שמים ולכן עליהם
 32 להיות מוכנים למסירות נפש) הוּא
 33 מִפְּנֵי שְׁקִיּוֹם הַתּוֹרָה־וּמְצִוֹת
 34 תְּלוּי בְּזִכְרִית עֲנֵן הַמְסִירַת־
 35 נֶפֶשׁ תְּמִיד וְזֶה הַתּוֹכֵן שֶׁל קְרִיאַת־
 36 שְׁמַע וְלִכֵּן צָרִיךְ לְקָרוֹא קְרִיאַת שְׁמַע
 37 פעמיים בכל יום וכפי שמשמין בתניא שם שענין המסירות נפש צריך להיות
 38 "קבוע בלבן תמיד ממש, יומם ולילה, לא ימיש מיוכרונו כי בזה יוכל לעמוד
 39 נגד יצרו לנצחו תמיד בכל עת ובכל שעה...".

(12) ספכ"ה. (13) עקב יא, כה. (14) לשון אדה"ז בתניא שם. (15) בשלח טז, ח. (16) ע"פ מ"ש בפנים יומתק לשון אדה"ז בתניא שם "למה ציוה משה רבינו ע"ה במשנה תורה לדור שנכנסו לארץ כו'" - ולכאורה הול"ל "למה נצטוה הדור שנכנסו לארץ כו'", ומה נוגע בזה שהציווי הי' ע"י משה רבינו ושהציווי נאמר במשנה תורה? וע"פ מ"ש בפנים יש לומר שבזה מרמז שהכח על זכירת המס"נ הוא ממש. ובכדי להדגיש זה עוד יותר מוסיף "במשנה תורה" - שמשנה תורה אמר משה לא רק בתור שליח אלא מפי עצמו (מגילה לא, ב וראה פירש"י שם), היינו שזה נתעצם בהשגתו (ראה לקו"ת שה"ש כ, ג).

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 היא התפשטות מנשמתו של משה רבינו עד ל"כ"ק מו"ח אדמו"ר
2 הרבי הרי"צ, חותנו של הרבי נשיא דורנו בעל השמחה והגאולה
3 שיצא ממאסרו ברוסיה הסובייטית בימים "ב"י"ג תמוז (בשנת תרפ"ו)
4 שכדורונו הוא הנותן את הכוח לכך.
5 ויש לומר, דעל-ידי שעבודתו
6 של נשיא דורנו הרבי הרי"צ
7 עצמו בכל משך שלושים שנות
8 נשיאותו¹⁸ בין השנים תר"פ-תש"י
9 היתה במסירת-נפש בגילוי,
10 לכן ה'נתינת כח' שהוא משפיע
11 על כל אנשי הדור על זכירת
12 המסירת-נפש מאתפשטותא
13 דמשה שפדורנו - הוא בגילוי
14 עוד יותר.
15 ולהוסיף, דמהבאורים אחד
16 ההסברים בזה שמצות פרה
17 אדומה היא פללות כל
18 התורה ולא רק מצווה אחת פרטית
19 שלכן נאמר בה זאת חקת
20 התורה] הוא¹⁹, כי היסוד
21 והבסיס דכל המצוות גם המצוות
22 הללו שיש להם טעם וסיבה המובנים
23 בשכל אנושי הוא שהם חוקה
24 חוק שלמעלה מהשכל וההיגיון. הינו
25 שהמצוות הם רצון העליון
26 רצונו של הקדוש ברוך הוא
27 שלמעלה מהשכל ולכן גם
28 קיומם צריך להיות לא רק
29 במידה שהשכל וההיגיון מחייבים אלא
30 בדרך קבלת עול, מתוך ביטול
31 המציאות האישית ולמעלה ממה
32 שמתחייב על-פי טעם ודעת כפי
33 שמקיימים גזירה ופקודה, ובלשון
34 חכמינו ז"ל חוקה²⁰ חקתי
35 גזרה גזרתי יאין לך רשות להרהר אחריה" אלא חובה לקיימה.

ועל-פי-זה לפי ההסבר האמור שפרה אדומה היא מצווה כללית כי היא
מצווה של 'חוקה' ועניין זה הוא הבסיס לכל המצוות יוכן עוד יותר²¹
זה שפרה אדומה נקראת על שמו של משה, כמובא לעיל כי
בכדי שקיים כל המצוות (הגם שיש עליהם טעם²²) יהיה
באופן ד"זאת חקת התורה"
מתוך קבלת עול כפי שמקיימים מצוות
שהן "חוק" למעלה מטעם ודעת הוא
על-ידי שהתורה (ומצותיה),
גם לאחרי שנתלבשה
בחכמה ושכל, נקראת על
שמו של משה, שענינו הוא
ביטול, כמובא לעיל, כלשון הפסוק
האומר על כל התורה (המצוות)
תורת משה עבדי, ועל-ידי
זה שגם כפי שהתורה נתלבשה בשכל
עדיין היא 'תורת משה' שענינו ביטול
ישנה ה'נתינת כח' לכל אחד
מישראל (על-ידי בחינת
משה שבו²³ כמובא בספר התניא
ש"כל נפש ונפש מבית ישראל יש בה
מבחינת משה רבינו עליו-השלום, כי
הוא משבעה רועים הממשיכים חיות
ואלוהות לכללות נשמות ישראל, שלכן
נקראים בשם "רועים". ומשה רבינו
עליו-השלום הוא כללות כולם, ונקרא
רעיא מהימנא... ועוד זאת יתר על כן,
בכל דור דורו יורדין ניצוצין מנשמת
משה רבינו עליו-השלום ומתלבשין
בנוף ונפש של חכמי הדור עיני העדה,
ללמד דעת את העם ולידע גדולת ה'
ולעבדו בלב ונפש" שקיים
המצוות שלו של כל אחד ואחד
מישראל יהיה בביטול דקבלת
עול, פקיים מצות פרה
אדומה, שבהיותה "חוק" שלמעלה מהדעת קיומה הוא מתוך ביטול

(17) תקו"ז תס"ט (קיב א. קיד, א). (18) ב' ניסן תר"פ - יו"ד שבט ה'שי"ת. וראה לקו"ש ח"ח ע' 303 ואילך. (19) ראה לקו"ש ח"ד ע' 1056. ובכ"מ. (20) תנחומא פרשתנו ג. שם ה. במדב"ר ריש פרשתנו. ועוד. (21) היתרון בהביאור דלקמן הוא, כי מזה שפרה אדומה (שהוא כללות התורה) נקראת על שמו של משה, משמע, שהמצוות עצמם שייכים למשה, ולפי הביאור דלעיל שהשיבות למשה הוא מצד ענין המס"נ, אין זה נוגע להמצוות עצמם, כי זה שקיום התומ"צ תלוי בזכירת ענין המס"נ הוא "כי בזה יוכל לעמוד נגד יצרו" (תניא ספכ"ה), משא"כ זה שקיום המצוות צ"ל (בקב"ע) מפני הציווי ה"ע שנוגע לקיום המצוות עצמם. ויתירה מזה יש לומר להביאור דלקמן, שהשיבות דמצוות למשה היא לא רק בנוגע לקיום המצוות אלא גם בנוגע המצוות עצמם. דזה שגם לאחרי שהמצוות (רצונו ית') נמשכו בתורה (חכמה) נרגש שהם רצון שלמעלה מהחכמה הוא, כי החכמה (תורה) שבה נמשך הרצון דמצוות היא תורת משה עבדי. (22) גם המצוות דחוקים. שהרי אינם היפך השכל לגמרי כפרה אדומה (ראה סה"מ תרכ"ט ע' רלו [בהוצאת תשנ"ב ע' רנח] ובכ"מ), ובערך החוקה דפרה אדומה - גם המצוות דחוקים הם מובנים קצת. (23) תניא רפמ"ב.

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

- 1 המציאות האישית וקבלת עול מלכות שמים, כמובן מכך שעל פרה אדומה
2 נאמר זאת חקת התורה.
- 3 (ג) והנה איתא מובא במדרש²⁴ על הפסוק ויקחו אליך אל
4 משה רבינו פרה אדמה, אמר לו הקב"ה למשה, לך אני
5 מגלה טעם פרה, את הטעם
6 הכמוס והנסתר של מצוות פרה אדומה
7 אכל לאחר - חוקה ביחס לכל
8 שאר בני ישראל זו מצווה של 'חוק'
9 ו'גזירה' למעלה מטעם ודעת. וצריך
10 להבין, דכיון שמשוה רבינו
11 עצמו השיג הטעם הקל
12 המצות, גם הטעם דמצות
13 פרה אדומה ולגביו גם פרה
14 אדומה היא מצווה שיש לה טעם
15 המובן בשכל, איך נמשך על-ידו
16 ה'נתינת כח' לכל אחד ואחד
17 מישראל לקיום המצות באופן
18 ד'חוקה חקתי גזרה גזרתי'²⁵
19 והרי אצל משה עצמו פרה אדומה היא
20 לא חוק וגזירה?
21 ולכאורה היה אפשר לכאר
22 ולישב את השאלה הו ע"פ מה
23 שכתוב במקום אחר²⁵,
24 בשחות ובמאמרים של הרבי, ששכל
25 מצוה ישנם שני הענינים
26 דחוקים גזירות שלמעלה מטעם
27 ודעת ומשפטים המובנים
28 ומתקבלים בשכל. כי כל המצות
29 (גם המצות דעדות המצוות
30 שניתנו לעדות ואות כמו השבת
31 והמועדים ומשפטים המצוות
32 המובנות גם בשכל אנושי כמו כיבוד
33 אב ואם ואיסור גניבה או גזילה שיש
34 עליהם טעם המובן בשכל) הם
35 רצונו של ה' יתברך, ורצון
36 הוא למעלה מטעם, כמו
37 שבכוחות הנפש של האדם הרצון הוא
38 נעלה יותר מהשכל, כך גם הרצון
39 העליון הוא למעלה מהחכמה העליונה,
40 והרצון הוא למעלה גם
41 מהטעמים שבהקמתו יתברך,
42 ולאחרי שהרצון העליון
43 דמצות (של כל המצוות שכולן הם רצון ה', גם המצות דחוקים, גם מצד הטעם, ועל-ידי שמשוה ידע הטעם דמצות פרה,
- 44 ונאפילו מצות פרה אדומה) נמשך ונתלבש בהכמה
45 (דתורה), נתוסף בהם טעם ונמצא שלמעשה כל המצוות מכל
46 הסוגים יש בהן גם רצון וגם טעם. והחילוק ההבדל שבין המצות
47 דעדות ומשפטים שבהן הטעם גלוי ומובן בשכל אנושי להמצות
48 ד'חוקים' שבהן הטעם על-פי שכל
49 נסתר הוא, שבהמצות דעדות
50 ומשפטים, הטעמים
51 שבהקמתו יתברך נמשכו
52 מלמעלה למטה ונתלבשו בשכל
53 הנבראים, ועד בשכל אנושי.
54 ובמצות ד'חוקים', הטעמים
55 שלהם לא נתלבשו (כל-כף)
56 בשכל הנבראים. והטעם
57 דמצות פרה אדומה הוא
58 בהקמתו יתברך (חקמה)
59 דאצילות החכמה העליונה כפי
60 שהיא מאירה בעולם האצילות) ולא
61 נמשך כלל בשכל הנבראים
62 אבל גם במצוות של 'חוקים' יש טעם
63 בחכמה העליונה. וזה שמשוה
64 השיג טעם פרה, הוא לפי
65 שגם בהיותו למטה כנשמה
66 בגוף בעולם הזה היה בחינת
67 חכמה דאצילות בגילויו²⁶.
68 וזהו המשמעות של האמור לעיל
69 ששכל המצות מכל הסוגים, הן
70 'עדות', הן 'חוקים' והן 'משפטים'
71 ישנם שני הענינים ד'חוקים'
72 שלמעלה מטעם ודעת ומשפטים
73 המובנים בשכל, שמצד הרצון
74 דמצות כפי שהמצוות הן מצד הרצון
75 העליון - כל המצות הם
76 חוקים, וקיומם צריך להיות
77 בדרך קבלת עול, מתוך ביטול
78 לרצון העליון, כפי שמקיימים ציווי
79 שהוא בגדר חוק, ובלשון חכמינו ז"ל
80 חוקה חקתי גזרה גזרתי.
81 ומצד הענין דטעמי המצות
82 כפי שירדו ונתלבשו בשכל אנושי -
83 כל המצות הם משפטים
84 המובנים בשכל, וקיומם צריך
85 להיות (לא רק מתוך קבלת עול אלא
86 גם מצד הטעם, ועל-ידי שמשוה ידע הטעם דמצות פרה,

(24) במדב"ר פרשתנו פ"ט, ו. תנחומא פרשתנו ח. (25) ראה תוי"מ סה"מ תמוז ס"ע יד ואילך (וראה גם שם כסלו ס"ע קסד ואילך). שם ניסן ע' קמג ואילך. (26) ראה לקו"ת נצבים מט, ב. ובכ"מ.

וידבר ה' אל משה גו' זאת חוקת התורה גו'

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

40 על שמו של משה, משמע, דעננן המיוחד שבמצות פרה
 41 אדומה, שאינו בכל המצוות שיש בהן טעם מוכן הוא שהחוקה שבה
 42 (רצון למעלה מטעם) הוא בגילוי, הוא גם לגבי משה
 43 שמצווה זו נקראת על שמו, ולכאורה, פיון שמשה ידע טעם
 44 פרה, מהו החילוק לגבי
 45 משה עצמו בין מצות פרה
 46 אדומה לכל המצוות והרי
 47 לכאורה לגבי פרה אדומה לא שונה
 48 מכל המצוות כי אצלו גם בה יש טעם
 49 גלוי?

50 (ד) ויובן זה בהקדים מה
 51 שפתיב²⁸ בתהלים תפלה
 52 למשה. ואיתא מובא על כך
 53 בזהר²⁹ ש'תפלה למשה' היא
 54 תפלת עשיר³⁰ בשונה מ"תפלה
 55 לגוי" האמורה בפסוק אחר (ומבואר
 56 בחסידות ש"תפלה לעני" היא מתוך
 57 מרירות על הריחוק מאלוקות, ותפילת
 58 עשיר מתוך קירבה לאלוקות).
 59 ולהעיר ממה שאמר כ"ק
 60 מו"ח אדמו"ר בעל הגאולה
 61 שיצא ממאסר בימים י"ב"ג תמו
 62 (בשנת תרפ"ז) בשיתתו
 63 הידועה³¹, שהמזמור תפלה
 64 למשה' שניף להגאולה של
 65 די"ט פסלו היום שבו (בשנת
 66 תקנ"ט) אדמו"ר הזקן יצא ממאסרו
 67 [פידוע שאדמו"ר הזקן היה
 68 אומר תמיד וכן בעת מאסרו בכל
 69 יום שיעור תהלים כמו
 70 שנהלק לימי החודש³², וכיון
 71 שהמזמור תפלה למשה'
 72 התחלת פרק צ' בתהלים הוא
 73 התחלת שיעור תהלים
 74 החדשי דיום הי"ט לחודש,
 75 הרי אמר ביום גאולתו (י"ט

1 כאמור שח' אמר לו "לך אני מגלה טעם פרה", קנים גם מצוה זו של
 2 פרה אדומה מצד הטעם [מה-שאין-בן בכל אחד מישראל, מלבד
 3 משה עצמו, קיום מצות פרה אדומה מצד הטעם הוא²⁷ לא
 4 בהבנה והשגה של הטעם באופן המוכן בשכלו שהרי לכל בני ישראל אין
 5 הטעם מוכן ומושג אלא על-ידי זה

6 הטעם. ועל-ידי שמשה ידע הטעם דמצות פרה,
 7 קנים גם מצוה זו מצד הטעם [מה-שאין-בן בכל
 8 אחד, קיום מצות פרה אדומה מצד הטעם
 9 הוא²⁷ זה שמתבונן שגם מצוה זו יש לה טעם].
 10 ועל-פי-זה יובן בפשטות שגם אצל משה לא
 11 והבין טעם למצוות פרה אדומה לא
 12 היה חסר חסו'שלום קיום
 13 המצות באופן ד"חוקה
 14 חקקתי גזרה גזרתי", כי עננן זה
 15 זה שבקיום המצות מתוך ביטול,
 16 כפי שמקיימים חוק וגזירה הוא
 17 מצד הרצון דמצות ואין זו
 18 סתירה לכך שבנוסף לזה ישנו גם קיום
 19 המצוות מצד הטעם. אבל באור
 20 זה שמשנה רבנו השפיע לבני ישראל
 21 גם ענין החוקה שבפרה אדומה כי גם
 22 אצלו יש את קיום המצווה כחוק
 23 וגזירה (מצד הרצון) צריך לבאור
 24 נוסף ועדיין אינו מספק מענה מלא
 25 לשאלה, כי היתרון דמצות פרה
 26 אדומה לגבי כל המצות הוא,
 27 שבכל המצות הטעם שבהם
 28 מעלים על הרצון, ולכאורה לא
 29 נראה שהיא גזירה שצריך לקיימה
 30 מתוך ביטול ובמצות פרה
 31 אדומה שאין עליה טעם
 32 (בשכל האדם) הרצון העליון
 33 שלמעלה משכל והשגה הוא
 34 בגילוי. ונפרוש "זאת חקת
 35 התורה" הוא, שכל מצות
 36 התורה שכולן הן מהרצון העליון
 37 הם חוקה כמו פרה אדומה
 38 כפי שנתבאר לעיל]. ומזה שנגאמר
 39 ויקחו אליך, דהפריה נקראת

הטעם. ועל-ידי שמשה ידע הטעם דמצות פרה,
 קנים גם מצוה זו מצד הטעם [מה-שאין-בן בכל
 אחד, קיום מצות פרה אדומה מצד הטעם
 הוא²⁷ זה שמתבונן שגם מצוה זו יש לה טעם].
 ועל-פי-זה יובן בפשטות שגם אצל משה לא
 היה חסר חסו'שלום קיום המצות באופן
 ד"חוקה חקקתי גזרה גזרתי", כי עננן זה
 זה שבקיום המצות הוא מצד הרצון דמצות. אבל
 באור זה צריך לבאור נוסף, כי היתרון דמצות
 פרה אדומה לגבי כל המצות הוא, שבכל
 המצות הטעם שבהם מעלים על הרצון, ובמצות
 פרה אדומה שאין עליה טעם (בשכל האדם)
 הרצון הוא בגילוי. ונפרוש "זאת חקת התורה"
 הוא, שכל מצות התורה הם חוקה כמו פרה
 אדומה]. ומזה שנגאמר ויקחו אליך, דהפריה
 נקראת על שמו של משה, משמע, דעננן
 המיוחד שבמצות פרה אדומה, שהחוקה שבה
 (רצון למעלה מטעם) הוא בגילוי, הוא גם לגבי
 משה, ולכאורה, פיון שמשה ידע טעם פרה,
 מהו החילוק לגבי משה בין מצות פרה אדומה
 לכל המצוות.

(ד) ויובן זה בהקדים מה שפתיב²⁸ תפלה
 למשה. ואיתא בזהר²⁹ ש'תפלה
 למשה' היא תפלת עשיר³⁰. ולהעיר ממה שאמר
 כ"ק מו"ח אדמו"ר בעל הגאולה בשיתתו
 הידועה³¹, שהמזמור תפלה למשה' שניף
 להגאולה די"ט פסלו [פידוע שאדמו"ר הזקן
 היה אומר בכל יום שיעור תהלים כמו שנהלק לימי החודש³², וכיון
 שהמזמור תפלה למשה' הוא התחלת שיעור תהלים החדשי דיום הי"ט
 תעג ואילך.

(27) ראה עדי"ת תוי"מ סה"מ ניסן שם. (28) תהלים צדי"ק, א* (29) ראה זח"א קסח, ב. (30) ראה גם נדרים לח, א שמשנה הי' עשיר. (31) דליל כ' כסלו תרצ"ד (לקו"ד כרך א צז, א ואילך). (32) לקו"ד שם. וכן נהגו הנשיאים שלאחריו, ממלאי מקומו - מכתב כ"ק מו"ח אדמו"ר, נדפס ב"קובץ מכתבים" שבסו"ס תהלים אהל יוסף יצחק (ע' 200). אג"ק שלו ח"ג ע' תעג ואילך.

(* ע"פ המנהג לומר בכל יום הקאפיטל תהלים המתאים לשנות חייו (מכתב כ"ק מו"ח אדמו"ר).

ש"פ חוקת-בלק, י"ב תמוז, ה'תשכ"ט

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 כְּסֵלוֹ מְזֻמָּר זֶה], דְּמִזְהָ מַדְבְּרֵי הַרְבִּי הַרְיִי"צ עַל הַקֶּשֶׁר שֶׁל "תְּפִילָּה
2 לְמִשְׁה" לִי"ט כְּסֵלוֹ מוֹכֵן, שְׁמֻזְמָר זֶה שִׁיף גַם לְהַגְאוּלָּה דִּי"ב
3 וְיִ"ג תְּמוּזָה, הַגְאוּלָּה דְּנִשְׂאֵי דִרְגָנוּ הַרְבִּי הַרְיִי"צ שְׁהוּא מְמַלְא-
4 מְקוּמוֹ שֶׁל אֲדַמְרוֹר הַזֶּקֶן בְּעַל הַגְאוּלָּה דִּי"ט כְּסֵלוֹ. וַיִּבְפְּרֹט
5 בְּשָׁנָה זוֹ³³, שְׁבִי"ב תְּמוּזָה, יוֹם
6 הַהוֹלָדָת דְּבַעַל הַגְאוּלָּה, הוּא
7 הַתְּחִלַּת שְׁנַת הַצְדִּיק הַשְּׁנָה
8 הַחֲשֵׁמִים דְּבַעַל הַגְאוּלָּה, שְׁנוּלָד
9 בִּי"ב תְּמוּזָה בְּשַׁנַּת תְּרִ"מ וְבוֹ
10 מִתְּחִילִים לֹמַר מְזֻמָּר
11 צְדִיק שְׁבִתְהִלִּים לְפִי הַמְנַהֵג
12 לֹמַר בְּכָל יוֹם אֵת הַפְּרוֹק הַמֵּתֵאֵם
13 לְמַסְפָּר הַשְּׁנִים (לְמִשְׁל, מִי שְׁמַלְאוֹ לוֹ
14 י"ג שָׁנִים וּנְכַנַּס לִשְׁנָתוֹ הָאַרְבַּע-עֶשְׂרֵה
15 אוֹמֵר פְּרוֹק י"ד) - הוּא הַמְזֻמָּר
16 'תְּפִלָּה לְמִשְׁה'.]
17 וְהִנֵּה עֲנִינוּ וְתוֹכְנוּ דְּמְזֻמָּר
18 זֶה הוּא 'תְּפִלָּה לְמִשְׁה'
19 [דְּהַעֲנִינִים הַבָּאִים בְּהַמְשָׁךְ
20 הַמְזֻמָּר (לְאַחֲרֵי הַתְּבוֹת 'תְּפִלָּה לְמִשְׁה אִישׁ
21 הַמְלִים 'תְּפִלָּה לְמִשְׁה אִישׁ
22 הַעֲנִינִים) הֵם הַעֲנִינִים
23 שְׁמוֹשָׁה אֲמָרָם בְּתַפְלָתוֹ
24 (עֲנִינִים פְּרֻטִיִּים), אֲבָל עֲנִינוּ
25 וְהוֹתֵכֵן הַכְּלָלִי דְּהַמְזֻמָּר כֹּלּוֹ
26 [שְׁהוּא גַם שְׁמוֹ דְּהַמְזֻמָּר
27 וְהִרִי"ב תְּמוּזָה הִיא בְּעֵינֵיךָ מְצֵד עֲנִינוּ דְּכָלְלוֹת
28 הַמְזֻמָּר - תְּפִלָּה לְמִשְׁה, תְּפִלַּת עֲשִׂיר, כְּדִלְקַמֵּן
29 סְעִיף יג.
30 (ה) וַיּוֹכֵן זֶה בְּהַקְדָּמָה הַדִּיּוּק דְּאֲדַמְרוֹר
31 (מַהוֹרְש"ב) נִשְׁמָתוֹ-עֲדָן בְּמִאֲמָרוֹ
32 דְּבוּר-הַמִּתְחִיל תְּפִלָּה לְמִשְׁה³⁴, הָרִי עֲנִינֵי הַתְּפִלָּה
33 הוּא שְׁמִתְפַּלֵּל לְהַקְב"ה שְׁיִמְלֵא אֵת מַחְסוּרוֹ³⁵,
34 וְכִינֵן שְׁהַעֲשִׂיר אֵינוֹ חָסֵר שׁוּם דָּבָר, מֵהוּ עֲנִינֵן
35 תְּפִלַּת עֲשִׂיר. וַיֵּשׁ לֹמַר, שְׁדִיּוּק זֶה הוּא (בְּעֵינֵיךָ)
36 בְּנוֹגֵעַ לְתַפְלַת מִשְׁה. דְּבַעַשְׂרֵי בְּכָלְל, יֵשׁ לֹמַר
37 שְׁהַתְּפִלָּה שְׁלוֹ הִיא שְׁהַקְב"ה יִמְלֵא אֵת מַחְסוּרוֹ
38 הַרוֹחֲנִי. מֵה-שְׁאִינֵ-כֵן בְּמִשְׁה שְׁגַם בְּהִיּוֹתוֹ
39 לְמַטָּה הָאִיר בּוֹ בְּגִילוֹי הַמְקוֹר שְׁלוֹ כְּמוֹ שְׁהוּא בְּאַצִּילוֹת, וְעַד שְׁאִינֵן מְחִיצָה
40 וְהַפְּסֵק בִּינֵיהֶם, מִשְׁה מִשְׁה לֹא פְּסִיק טַעְמָא³⁶, הָרִי מוֹכֵן, דְּזֶה שְׁמוֹשָׁה הִנֵּה

33) תשכ"ט, שנת אמירת מאמר זה. (34) דשנת תר"ס - נדפס בסה"מ תר"ס ע' מט ואילך. וראה בארוכה ד"ה זה דיי"ג תמוז שנה זו (תשכ"ט) - תו"מ סה"מ תמוז ס"ע רסט ואילך. (35) ראה רמב"ם הל' תפלה פ"א ה"ב. (36) זח"ג (באדר"ר) קלה, א. וראה תו"א משפטים עה, ג. המשך תרס"ו ע' רטז. ובכ"מ. נדפס ב"קובץ מכתבים" שבסו"ס תהלים אהל יוסף יצחק (ע' 214). אג"ק שלו ח"א ע' לא. ח"י ע' נג. וראה גם מאמרי אדה"ו הקצרים ע' שמא. סה"מ י"א ניסן ע' 1 ואילך) - התחילו ב"א ניסן שנה זו (תנשא - שנת הדפסת המאמר) אמירת מזמור צדי"ק שבתהלים. המו"ל.

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

- 1 אין טעם מפסיק בין שני שמוותיו כי מיום לידתו היה מושלם שמיד שגולד
2 נאמר בו "ותרא אותו כי טוב הוא" הרי מוכן, דזה שמשה היה
3 עשיר בגשמיות הוא לפי שהיה עשיר ברוחניות, שהי
4 הגשמיות נובעת ומשתלשלת ממקורה ברוחניות, הינו שגם ברוחניות
5 לא היה חסר שום דבר, גם
6 לא חסרון שפדווגמת סוס
7 לרכוב עליו, ועבד לרוץ
8 לפניו, כדברי חכמינו ז"ל לגבי
9 מצוות צדקה שעליה נאמר בתורה שיש
10 לתת לעני "די מחסורו" שאם העני היה
11 רגיל שיהיה לו סוס לרכב עליו ועבד
12 שירוץ לפניו ויפנה לו את הדרך, צריך
13 לתת לו צדקה בשיעור שיספיק לו לכן,
14 והרי זה חסרון שלכאורה לא כל-כך
15 נחוץ וחיוני, ומאחר שמשה רבינו היה
16 עשיר, מובן שלא זו בלבד שלא היו
17 חסרים לו ענינים עיקריים וחיוניים
18 אלא שגם חסרון מעין זה לא היה אצלו
19 ולכן מדייק בהמאמר מהו
20 ענין תפלת עשיר ועל מה מתפלל
21 ומבקש מי שלא חסר לו מאומה?
22 וממשיך הרבי הרש"ב
23 בהמאמר³⁷, דענין העשיר
24 הוא לא רק שאינו חסר שום
25 דבר, אפילו דברים שלכאורה אינם
26 חיוניים ונחוצים, כאמור לעיל, אלא
27 יתירה מזו שהוא מושפע ברבוי
28 השפע. וכמאמר רבותינו
29 ז"ל³⁸ על הפסוק³⁹ די
30 מחסורו אשר יחסר לו, די
31 מחסורו ואי אתה מצוה
32 לעשורו כלומר שמצוות צדקה
33 מחייבת לתת לעני את "די מחסורו"
34 אבל אין חובה לתת לו צדקה במידה
35 כזו שיהיה עשיר. וכינון שפ"די
36 מחסורו אשר יחסר לו נכלל
37 גם החסרון ד'סוס לרכוב
38 עליו ועבד לרוץ לפניו, אם
39 העני היה רגיל לכן בעבר, ונאף-על-
40 פ"כן אמרו ואי אתה מצוה
41 לעשורו, הרי מוכן, שגם
42 פשיש לו כל צרכיו (פולל גם
43 'סוס לרכוב עליו ועבד לרוץ לפניו'), ולא חסר לו כלום אינו
ועבד לרוץ לפניו. וכמאמר רבותינו ז"ל⁴⁰ על הפסוק⁴¹

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 וַיְכַל אֱלֹקִים בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי, שְׁבַמִּשְׁךְ שֶׁשֶׁת יְמֵי הַבְּרִיאָה הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ
2 הוּא כִּלְהַ, סִיּוּם וְהַשְּׁלִים, אֵת מְלֹאכֶת הַבְּרִיאָה לְגַמְרֵי מָה הָיָה הָעוֹלָם
3 חֶסֶר - מְנוּחָה, בָּא שְׁבַת - בָּא מְנוּחָה, וְהַמְשַׁמְעוֹת הַפְּנִימִית שֶׁל
4 הַדְּבָרִים הֵיא מְנוּחָה הֵיא בְּחִינַת 'סוֹבֵב' שְׁלֹמְעֵלָה מֵהָאוֹר
5 ה'ממלא' הַמְתַּלְבֵּשׁ בְּעוֹלָם,
6 וְאֶף-עַל-פִּי-כֵן כָּשָׁלָא הָיָה 1 רְבוּתֵינוּ וְ"ל"40 עַל הַפְּסוּקִים 41 וַיְכַל אֱלֹקִים בַּיּוֹם
7 גִּילּוּי זֶה בְּעוֹלָם, הָיָה הָעוֹלָם 2 הַשְּׁבִיעִי, מָה הָיָה הָעוֹלָם חֶסֶר - מְנוּחָה, בָּא
8 חֶסֶר, אֲלָא שְׁחֶסְרוֹן זֶה הָעוֹר 3 שְׁבַת - בָּא מְנוּחָה, מְנוּחָה הֵיא בְּחִינַת 'סוֹבֵב'
9 הַגִּילּוּי שֶׁל אוֹר ה'סוֹבֵב' הוּא לֹא 4 שְׁלֹמְעֵלָה מֵהָאוֹר הַמְתַּלְבֵּשׁ בְּעוֹלָם, וְאֶף-עַל-
10 שְׁהָיָה חֶסֶר אֵיזָה פְּרָט בְּעוֹלָם 5 פִּי-כֵן כָּשָׁלָא הָיָה גִּילּוּי זֶה בְּעוֹלָם, הָיָה הָעוֹלָם
11 עֲצוּמוֹ, כִּי כָּל הַפְּרָטִים 6 חֶסֶר, אֲלָא שְׁחֶסְרוֹן זֶה הוּא לֹא שְׁהָיָה חֶסֶר אֵיזָה
12 דְּהָעוֹלָם נִתְהוּוּ עַל-יְדֵי 7 מְלֹאכֶת הַבְּרִיאָה (אוֹר ה'ממלא'
13 מְלֹאכֶת הַבְּרִיאָה (אוֹר ה'ממלא' 8 פְּרָט בְּעוֹלָם עֲצוּמוֹ, כִּי כָּל הַפְּרָטִים דְּהָעוֹלָם
14 נִתְהוּוּ עַל-יְדֵי מְלֹאכֶת הַבְּרִיאָה (אוֹר הַמְתַּלְבֵּשׁ 9 בְּעוֹלָם) שְׁנִשְׁלָמָה לְפָנֵי שְׁבַת, וְזֶה שְׁהָעוֹלָם הָיָה
15 לְפָנֵי שְׁבַת, וְזֶה שְׁהָעוֹלָם הָיָה 10 חֶסֶר מְנוּחָה - הוּא דְּיוֹגְמַת הַחֶסְרוֹן דְּסוֹס לְרִכּוּב
16 חֶסֶר מְנוּחָה - הוּא דְּיוֹגְמַת הַחֶסְרוֹן דְּסוֹס לְרִכּוּב 11 עֲלוֹי' (שְׂאִין זֶה דְּבַר הַכְּרַחֲי לְצוּרְךָ קִיּוּם חַיִּיתוֹ),
17 הַחֶסְרוֹן דְּסוֹס לְרִכּוּב עֲלוֹי' 12 וְכִשְׁבָּא שְׁבַת וְנִמְשָׁךְ וְנִתְגַּלָּה 'אוֹר הַסוֹבֵב',
18 (שְׂאִין זֶה דְּבַר הַכְּרַחֲי לְצוּרְךָ 13 נִתְמַלָּא גַם חֶסְרוֹן זֶה. וְעַנְנֵן הַעֲשִׂירוֹת דְּמִשְׁעָה
19 קִיּוּם חַיִּיתוֹ), וְכִשְׁבָּא שְׁבַת 14 הוּא, דְּנוֹסֶף עַל זֶה שְׁהָאִירוּ בּוֹ בְּגִילּוּי הַגִּילּוּיִים
20 וְנִמְשָׁךְ וְנִתְגַּלָּה 'אוֹר הַסוֹבֵב' 15 דְּמִמְלָא 'וְסוֹבֵב', הָאִיר אֲצִלוֹ בְּגִילּוּי גַם
21 שְׁלֹמְעֵלָה מֵהָעוֹלָם, נִתְמַלָּא גַם 16 הַגִּילּוּי דְּאוֹר-אֵין-סוֹף שְׁלֹמְעֵלָה מִשְׁיָכוֹת
22 חֶסְרוֹן זֶה וְהָעוֹלָם הִפָּךְ לְהִיּוֹת 17 לְעוֹלָמוֹת. וְכַמְבָּאָר בְּהַמְאָמְרָ42, דְּזֶה שְׁמִשְׁעָה
23 מוּשַׁלֵּם לֹא כֹל חֶסְרוֹן. וְעַנְנֵן 18 נִקְרָא עֲשִׂיר הוּא לְפִי שְׁמִשְׁעָה הוּא בְּחִינַת 'דְּעַת
24 הַעֲשִׂירוֹת הַרוּחָנִית הַגְּדוּלָה 19 עֲלוֹי'. וְהַמְעַלּוֹת שְׁבִידְעַת עֲלוֹי' עַל 'דְּעַת
25 דְּמִשְׁעָה הוּא, דְּנוֹסֶף עַל זֶה 20 תַּחְתּוֹן' הוּא, שְׁדְּעַת תַּחְתּוֹן' מְקַבֵּל מַחֲצוֹנִיּוֹת
26 שְׁהָאִירוּ בּוֹ בְּגִילּוּי הַגִּילּוּיִים 21 הַכְּתָר, אֲרִיף - סוֹבֵב, וְדְּעַת עֲלוֹי' מְקַבֵּל
27 דְּמִמְלָא 'וְסוֹבֵב', הָאִיר 22 מְפִנְיָמִיּוֹת הַכְּתָר, עֲתִיק - אוֹר-אֵין-סוֹף
28 אֲצִלוֹ בְּגִילּוּי גַם הַגִּילּוּי 23 שְׁלֹמְעֵלָה מֵהָעוֹלָם. וְעַל-פִּי-זֶה צְרִיף לְהִבִּין
29 דְּאוֹר-אֵין-סוֹף שְׁלֹמְעֵלָה 24 עוֹד יוֹתֵר הָעַנְנֵן דְּתַפְּלָה לְמִשְׁעָה, תַּפְּלַת עֲשִׂיר,
30 מִשְׁיָכוֹת לְעוֹלָמוֹת הַנַּעֲלָה מֵאוֹר 25 הָרִי עַנְנֵן תַּפְּלָה הוּא שְׁהַקְבָּ"ה יְמַלָּא אֵת
31 ה'סוֹבֵב' שְׁאִינוֹ מְתַלְבֵּשׁ בְּעוֹלָמוֹת אֲבַל 26 מַחְסוֹרוֹ, וְכִיּוֹן שְׁמִשְׁעָה הָיָה עֲשִׂיר הֵן בְּגִשְׁמִיּוֹת
32 יֵשׁ לוֹ שִׁיכוֹת לְעוֹלָמוֹת. וְכַמְבָּאָר 27 וְהֵן בְּרוּחָנִיּוֹת, הָרִי לֹא רַק שְׁלֹא הָיָה חֶסֶר
33 בְּהַמְאָמְרָ42, הַנּוֹכַח שֶׁל הַרְבֵּי 28 (בְּפּוֹעֵל) שׁוּם דְּבַר, תַּפְּלַת עֲשִׂיר,
34 הַרְשִׁיב דְּזֶה שְׁמִשְׁעָה נִקְרָא 29 אֲלָא שְׁלֹא הָיָה שִׁיף וְאִפְשָׁרִי
35 עֲשִׂיר הוּא לְפִי שְׁמִשְׁעָה הוּא 30 עַנְנֵן הַחֶסְרוֹן43, וְמָהוּ עַנְנֵן
36 בְּחִינַת 'דְּעַת עֲלוֹי' כַּמְבוּאָר 31 וְנִקְוֶדַת הַבְּאוּר בְּזָה
37 תְּבוּרַת חַסִּידוֹת עַל הַפְּסוּק "א-ל דְּעוֹת 32 (בְּהַמְאָמְרָ44, הַנּוֹכַח שֶׁל הַרְבֵּי
38 "יֵשׁ שְׁתֵּי דְּעוֹת" (גִּישׁוֹת, תְּפִסוֹת) 33 הַרְשִׁיב), דְּתַפְּלַת עֲשִׂיר הֵיא
39 "דְּעַת עֲלוֹי", - כִּפִּי שְׁהַדְּבָרִים הֵם מֵצַד 34 לֹא בְּשִׁבִיל עֲצוּמוֹ כִּי לוֹ עֲצוּמוֹ אֲכַן
40 הָאֵלּוּקוֹת הַעֲלוּנָה, וְהֵיא תְּפִסוֹת 35 וְעַנְנֵן הַחֶסְרוֹן43, וְמָהוּ עַנְנֵן
41 שְׁהָאֵלּוּקוֹת הֵיא הַמְצִיאוֹת הָאִמִּיתִית, 36 (וְנִקְוֶדַת הַבְּאוּר בְּזָה (בְּהַמְאָמְרָ44), דְּתַפְּלַת עֲשִׂיר הֵיא לֹא בְּשִׁבִיל עֲצוּמוֹ

(40) פירש"י עה"פ בראשית ב, ב. פירש"י ד"ה ויכל - מגילה ט, א (וראה ב"ר פ"י, ט). תוד"ה חצבה - סנהדרין לח, א.
(41) בראשית שם. (42) סה"מ תר"ס ע' נח. וראה שם ע' נג. (43) ראה בארוכה ד"ה תפלה למשה שבעה עה. 34. (44) שם ע' נח.

ביאור בדרך אפשר

1 ברוחניות אלא בשביל כנסת ישראל. כדאי אתא כפי שמואב
 2 במדרש⁴⁵ על הפסוק הזה 'תפלה למשה', משל למה הדבר
 3 דומה, לשלשה שבאו ליטול כו' מאת המלך כו' בא
 4 השלישי, אמר לו המלך מה אתה מבקש. אמר לו, איני
 5 מבקש על עצמי דבר, אלא
 6 מדינה פלונית היא חרבה ויהא שלף, גזור שתבנה כו',
 7 והיא שלף, גזור שתבנה כו',
 8 כן משה לא בקש לעצמו
 9 אלא בשביל ישראל (וזה לשון
 10 המדרש בילקוט שמעוני: למה הדבר
 11 דומה לשלשה בני אדם שבאו ליטול
 12 דרוריא של מלך, בא הראשון וכבודו.
 13 אמר לו: מה אתה מבקש. אמר לו
 14 בשביל המרד שמרדתי אני מבקש
 15 שתתן לי דרוריא, נתן לו. בא השני
 16 ונתן לו. בא השלישי, אמר לו: מה
 17 אתה מבקש, אמר לו איני מבקש על
 18 עצמי כלום אלא מדינה פלונית חרבה
 19 והיא שלך גזור שתבנה. אמר לו המלך
 20 זו עטרה גדולה היא לך. כך דוד בא
 21 להתפלל, אמר לו: מה מבקש, אמר לו:
 22 תשמע תפילתי שמעה ה' צדק. בא
 23 חבקוק, אמר לו: מה אתה מבקש. אמר
 24 לו: כל מה שאמרת לפניך בשגגה
 25 אמרתי, שראה חנני וחבריו מושלכים
 26 לכבשן האש ונמלטין, וראה ר' חנניא
 27 בן תרדיון וחבריו ניתנין באור ונשרפין.
 28 בא משה, אמר לו מה אתה מבקש,
 29 אמר לו: סלח נא לעוון העם הזה. אמר
 30 לו: זו עטרה גדולה היא לך שאני
 31 מעביר רצוני מפניך").
 32 ולכאורה, באור זה שמשה
 33 התפלל למרות שהיה עשיר ולא חסר
 34 לו דבר בגשמיות או ברוחניות כי
 35 תפילתו לא הייתה בשביל עצמו אלא
 36 בשביל כנסת ישראל צריך לבאור
 37 נוסף ועדיין אינו מענה מלא על
 38 השאלה. דלפי הנ"ל, התפלה
 39 שהעשיר מתפלל (בשביל אחרים) אינה שייכת להעשירות
 40 שלו ודזה שהוא מתפלל בשביל אחרים, הוא מפני שהוא
 41 רוצה בטובתם למענם, ופרוש תפלת עשיר (בפשטות) הוא
 42 שהתפלה שלו היא מפני שהוא עשיר⁴⁶ והיא שייכת לעשירות

ביאור בדרך אפשר

שלו עצמו ולכן הביאור על השאלה צריך להיות ביאור עניין התפילה כפי
 שהיא באה כתוצאה מהעשירות, וכפי שיתבאר להלן.
 ויוכן זה ההסבר כיצד הביאור שתפלת משה הייתה על כנסת ישראל מבאר
 מה הענין והתוכן של "תפלה לעשיר" על-פי המבאר בהמאמר⁴⁴
 דכנסת ישראל היא בחינת
 ספירת מלכות העליונה, ובקשת
 משה עבור כנסת ישראל
 הייתה (בשביל בני ישראל
 כפשוטם, וגם) בשביל
 ספירת המלכות האלוקית.
 ולכן⁴⁷ אומר במדרש
 שבקשת משה עבור כנסת
 ישראל היא על-דרך הבקשה
 של האדם מהמלך מדינה פלונית
 כו' שלך חרבה, גזור עליה שתיבנה,
 היינו בקשה עבור המלך עצמו וטובתו,
 ותוכן העניין למעלה, בנמשל, הוא
 דמדינה היא מלכות, והיא
 חרבה הוא החסרון שנעשה
 במלכות (ענין מיעוט היית
 כמבואר בקבלה וחסידות, ספירת
 המלכות אין לה תוכן ועניין משל
 עצמה ("לית לה מגרמא כלום") והיא
 מקבלת אור ושפע מהספירות שלמעלה
 ממנה, וענין זה של בחינת 'מקבל' הוא
 ענינו של הירח שאין לו אור משלו
 והוא מקבל את אורו מה'משפיע',
 השמש. ומיעוט הירח, שבתחילת
 הבריאה היה מאור גדול כמו השמש
 ואחר-כך נתמעט מסמל את החסרון
 שבספירת המלכות, והבקשה
 מהמלך גזור שתבנה היא
 שספירת המלכות לא תהיה 'חריבה'
 ו'חסרה' אלא שיומשך גילוי
 עצמות אור-אין-סוף התגלות
 מהעצמות של האור האלוקי האינסופי
 במלכות שעל-ידי-זה לא תהיה
 המלכות 'חריבה' ו'חסרה' אלא תבנה
 בבחינת בנין עדי עד בנין שבנוי נצח. דכשנתמלא החסרון
 דמלכות על-ידי שנמשך פה הגילוי של האור האלוקי ששך
 למלכות, שאז היא מתעלית להדרגא כמו שהיתה קודם
 שנסתלק ונחסר ממנה האור, אזי אפשר שהאור

(45) שוחר טוב ויל"ש עה"פ. מדרש תהלים באבער שם. (46) בדוגמת תפלת עני, שהתפלה שלו היא מפני שהוא עני.
 (47) סה"מ תר"ס שם ע' סב.

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 'בנין' של המלכות אבל מכל-מקום אִפְשָׁר ייתכן שֶהָאֹר שְׁנַמְשָׁף בַּהּ
2 יִסְתַּלַּק עוֹד פְּעַם. וּבְכַדִּי שֶהִבְנִין שְׁלָה יִהְיֶה בְּבַחֲנֵינָת בְּנִין
3 עַדִּי עַד בְּנִין נִצְחִי (שְׁאִין שִׁיף לא יתכן שֶתִּתְחַרֵּב חֶסֶד-וְשָׁלוֹם)
4 הוּא עַל-יָדֵי שְׁנַמְשָׁף בַּה גִּילוּי עֲצָמוֹת אֹרֶז-אֵין-סוֹף
5 שְׁלַמְעֵלָה מֵהָאֹר הַשִּׁיף
6 לְעוֹלָמוֹת (מַלְכוּת), דְּבָאֹר
7 זֶה אֵין שִׁיף צְמֻצוֹם וְסִילוּק
8 והעולמות לא יכולים להעלים ולהסתיר
9 עליו, ולא ייתכן שלאחר שנמשך יחזור
10 ויסתלק.
11 וְזֶהוּ שֶתִּפְלַת מֹשֶׁה נִקְרָאת
12 תְּפִלַּת עֲשִׂיר, דְּפֵרוּשׁ תְּפִלַּת
13 עֲשִׂיר הוּא לא רק שמדובר בעשיר
14 שמתפלל אלא גם שֶהִתְפַּלֵּה שְׁלוֹ
15 הוּא מִפְּנֵי שֶהוּא עֲשִׂיר
16 (פְּנִ"ל), כִּי זֶה
17 הִתְפַּלֵּל שְׁיֻמְשָׁף בְּמַלְכוּת
18 גִּילוּי עֲצָמוֹת אֹרֶז-אֵין-סוֹף
19 (שְׁעַל-יָדֵי-זֶה דְּוָקָא תְּבִנָּה בְּבַחֲנֵינָת
20 סְפִירַת הַמַּלְכוּת בְּבַחֲנֵינָת בְּנִין עַדִּי
21 (עַד) הוּא מִפְּנֵי שֶהִיָּה בְּמַעֲלָה
22 ומדריגה רוחנית של עשיר, בַּחֲנֵינָת
23 'דַּעַת עֲלִיוֹן' שְׁמֻקְבַּל
24 מֵעֲתִיק, עֲצָמוֹת אֹרֶז-אֵין-
25 סוֹף שְׁלַמְעֵלָה מִגְּדָר עוֹלָמוֹת
26 וכיון שהוא עצמו קיבל ממדרגה זו וזו
27 היתה מעלתו ומדרגתו, יש בכוחו
28 לפעול המשכת וגילוי אור זה ולכן
29 התפלל שאור נעלה זה יומשך למטה.
30 ז) וְצִרִיף לְהַבִּין, דְּלִפִּי הַנְּ"ל
31 [שֶתִּפְלַתוֹ שֶל מֹשֶׁה שְׁיֻמְשָׁף
32 עֲצָמוֹת אֹרֶז-אֵין-סוֹף בְּמַלְכוּת
33 הוּא מִפְּנֵי שֶמֹשֶׁה הוּא 'דַּעַת
34 עֲלִיוֹן', בַּחֲנֵינָה ומדריגה שבה מאיר
35 אור של עצמותו וְלִכֵּן בִּיכְתָלוֹ
36 לְהַמְשִׁיף אֹרֶז זֶה בְּמַלְכוּתוֹ.
37 הַמְשַׁכַּת הַגִּילוּי הַנַּעֲלָה שֶל
38 עֲצָמוֹת אֹרֶז-אֵין-סוֹף בְּמַלְכוּת עַל-
39 יָדֵי מֹשֶׁה הוּא (לְכַאֲוָרָה)
40 בְּדִרְךָ מִלְּמַעְלָה לְמִטָּה⁴⁸
41 שהאור הנעלה יורד ונמשך ממקורו
42 העליון לספירת המלכות שהיא
43 הספירה הנמוכה ביותר מעשר הספירות וזו המשכה מלמעלה שיוורת למטה.

ומהו עֲנִין תְּפִלָּה לְמֹשֶׁה (תְּפִלַּת עֲשִׂיר), ומאחר שמדובר בגילוי
אלוקות בדרך המשכה מלמעלה למטה, מדוע הובר נקרא בשם 'תפילה'
דתפילה היא התקרבות לאלוקות מִלְּמַטָּה לְמַעְלָה היינו שהתחלה
היא מצד האדם, מלמטה, הנמשך להתקרב לאלוקות, למעלה, ולא המשכה
מלמעלה למטה?
וְיֵשׁ לִזְמַר הַבְּאֹר בְּזֶה, מדוע
לא די בהמשכת עצמות אור אין-סוף
במלכות מלמעלה למטה אלא הברר
מחייב גם תפילה שענינה מלמטה
למעלה דְּכַשְׁהִמְשַׁכָּה שֶל אֹרֶז-
אֵין סוֹף בְּמַלְכוּת הוּא בְּדִרְךָ
מִלְּמַעְלָה לְמִטָּה, אֲזִי גַם
כְּשֶהִגִּילוּי הוּא מֵהַבְּחִינָה ומדרגה
הכי נעלית עֲצָמוֹת אֹרֶז-אֵין-סוֹף
שְׁלַמְעֵלָה מִעֲנִין הַצְּמֻצוֹם
ושום דבר לא מעלים ומסתיר עליה,
דְּבִכְלָלוֹת הוּא הַמְּדַרְגָּה שֶל
בַּחֲנֵינָת עֲצָם הָאֹר שְׁלֹא נִגַּע
בו הַצְּמֻצוֹם, וגם בצמצום הראשון
שהיה באור האין-סוף (לצורך התהוות
עולמות מוגבלים), היה רק צמצום של
החלק המאיר ומתגלה ומתפשט מחוץ
לעצם אבל ב'עצם האור' לא היה
צמצום מלכתחילה וכאשר יש המשכה
מ'עצם האור' לא יתכן שאחרי
ההמשכה, האור יחזור ויתעלם, מְכַלֵּ-
מְקוֹם אם ההמשכה היא מלמעלה
למטה בלבד עדיין לא די בכך בִּינִין
דָּוָה שְׁאִין שִׁיף שִׁיִּסְתַּלַּק
הָאֹר שֶל עֲצָמוֹת אֹרֶז-אֵין-סוֹף
מֵהַמַּלְכוּת הוּא מִפְּנֵי שֶהָאֹר
מִצַּד עֲצָמוֹת ומצד הענין שלו הוּא
לְמַעְלָה מִעֲנִין הַצְּמֻצוֹם, הָרִי
בְּנוֹגַע לְמַלְכוּת, אֵין זֶה
אֲמִתִּית הַעֲנִין דְּבִנִּין עַדִּי עַד,
ואין זה נחשב 'בנין' נצחי אמיתי של
ספירת המלכות מִפְּנֵין שְׁמֻצָד
הַמַּלְכוּת עֲצָמָה אִפְשָׁר
שִׁיִּסְתַּלַּק מִמֶּנָּה הָאֹר וְזֶה
שלמעשה לא יתכן שיסתלק אינו
מצידה אלא מצד האור עצמו.
וְאֲמִתִּית הַעֲנִין דְּבִנִּין עַדִּי עַד
בְּמַלְכוּת הוּא (לא רק מְצָד

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

40 לא רק באופן ההמשכה (שההמשכה שעל-ידי תפלת משה
 41 שיכת יותר לה' מטה', ולכן היא נמשכת בספירת המלכות לא רק מצד
 42 המקור הממשיך אלא גם מצד המלכות עצמה כנ"ל) אלא גם
 43 בהמשכה עצמה באור האלוקי הנמשך עצמו יש מעלה ויתרון כאשר
 44 הוא נמשך על ידי תפילה, בעבודת
 45 האדם מלמטה למעלה, כפי שממשיך
 46 ומבאר. והענין הוא, דהטעם
 47 על זה שכל מה שנוברא
 48 בששת ימי בראשית צריך
 49 תקון⁵¹ כדברי המדרש "כל מה
 50 שנברא בששת ימי בראשית צריך
 51 עשייה, כגון החרול צריך למיתוק,
 52 התורמוסים צריך להיטחן, אפילו
 53 אדם צריך תיקון" (על-ידי ברית מילה)
 54 הוא, פי פנות המטרה והתכלית
 55 של הבריאה היא בשביל
 56 עבודת האדם, ולכן נברא
 57 העולם באופן שתקונו יהיה
 58 על-ידי עבודת האדם, שעל-
 59 ידי זה נעשה האדם שותף
 60 להקב"ה במעשה בראשית⁵²

ומשלים את כוונת הבריאה.
 61 וזהו גם הטעם על זה
 62 שהתהוות העולמות
 63 מהמלכות היתה על-ידי
 64 הצמצום והעלם והסתור של האור
 65 האלוקי שנוחסר האור מבחינת
 66 המלכות ונקמו שפתיב⁵³ את
 67 עשית את השמים גו', את
 68 חסר ה', דזה שהמלכות
 69 נעשית מקור להיות את
 70 העולמות (עשית את השמים
 71 גו') הוא על-ידי שנוחסרו
 72 ממנה ה' פרוצופים, את חסר
 73 ה'⁵⁴. מבואר בקבלה וחסידות שעשר

1 למעלה, אלא גם) מצד המלכות⁴⁹ התחוננה ולכן יש צורך
 2 שמלכד ההמשכה בדרך מלמעלה למטה, הדבר יבוא גם על ידי תפילה,
 3 מלמטה למעלה, כפי שממשיך ומבאר. וזהו תפלה למשה, דתפלה
 4 היא עבודת הנבראים הממשיכה ומגלה אלוקות על-ידי עבודה מלמטה
 5 למעלה, ולכן ההמשכה שעל-
 6 ידי תפלה היא באופן ששיכת
 7 לה' מטה' עצמו, להנבראים
 8 וכן לספירת המלכות שהיא
 9 הספירה הכי תחתונה ולכן היא שרש
 10 ומקור ישיר להתהוות הנבראים.
 11 אלא שההמשכה שעל-ידי
 12 תפלה בכלל, על-דרך הרגיל, פיון
 13 שתפלה היא עבודת
 14 הנבראים, לכן ההמשכה
 15 שעל-ידי זה היא המשכה
 16 ששיכת לעולמות⁵⁰, ובדרך כלל
 17 אין בכוחה של תפילה לגלות ולהמשיך
 18 אור אלוקי שלא שייך לעולמות
 19 ובהמשכה שעל-ידי תפלה
 20 למשה, שתי המעלות גם יחד.
 21 המעלה האחת שהיא המשכת
 22 עצמות אור-אין-סוף
 23 שלמעלה משיכות לעולמות,
 24 המשכה שבדרך כלל לא יכולה להיות
 25 על ידי תפילה מלמטה למעלה כי
 26 עבודת האדם אינה מגעת למדרגה
 27 נעלית זו ונאף-על-פיון במקרה
 28 זה ההמשכה הנעלית הזו היא
 29 נמשכת במלכות, כי היא באה גם
 30 בדרך מלמעלה למטה ולא רק על ידי
 31 תפילה מלמטה למעלה ויש בה גם את
 32 המעלה השנייה שהיא ובאופן
 33 שהיא שיכת למלכות עצמה
 34 בגלל שהיא נמשכת גם על ידי תפילה
 35 שהיא מלמטה למעלה.

36 (ח) ובעומק יותר יש לומר,
 37 שהיתרון בהמשכה שעל-ידי
 38 תפלת משה לגבי ההמשכה
 39 בדרך מלמעלה למטה, הוא

(49) ועפ"ז יומתק שההקדמה להבקשה "גזור שתיבנה" היא "והיא שלך", "היינו שבשרשה היא בבחינת פנימיות ועצמות א"ס" (סה"מ תר"ס שם) - ד"ל, דכיון ש"היא שלך" לכן ההמשכה במלכות (גזור שתיבנה) תהי' מצד ענינה דהמלכות. (50) דהגם שע"י התפלה נמשך רצון חדש (שלמעלה מהשתלשלות) - הרי גם הרצון חדש הוא בנוגע ענין השיך לעולם, למלאות בקשת המתפלל. (51) ב"ר פ"א, ו. (52) ראה שבת קיט, ריש ע"ב. (53) נחמי"ט, ו. (54) המאמר ד"ה תפלה למשה תר"ס בא בהמשך להמאמר ד"ה הקול קול יעקב תר"ס ושם (ע' נה ואילך) מבואר ענין את חסר ה'. וראה גם תר"מ סה"מ תמוז ע' קד, ובהנסמן שם.

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

- 1 הספירות שבעולם האצילות נחלקות לשלוש מדרגות: מוחין (הספירות
- 2 הכמה-בינה-דעת), מידות (הספירות חסד-גבורה-תפארת-נצח-הוד-יסוד)
- 3 וספירת המלכות, ובפרטיות יותר הפרצופים' נחלקים לחמש: "אריך אנפין"
- 4 (כתר), "אבא" (חכמה), "אימא" (בינה), "זעיר אנפין" (המידות) ו"נוקבא"
- 5 (מלכות), ולצורך בריאת והתהוות
- 6 העולמות נהיה צמצום וחסרון בה' 1
- 7 הפרצופים כפי שהם בספירת המלכות 2
- 8 ויש לומר דהחסרון והצמצום 3
- 9 באור האלוקי שְהִיָה בַמַּלְכוּת 4
- 10 שְמַמְנָה נִבְרָא הָעוֹלָם, הוּא 5
- 11 הַשְּׂרָשׁ וְהַסִּיבָה לְהַחְסוֹן 6
- 12 דֵּהְעוֹלָם, ולכן העולם נברא באופן 7
- 13 שהוא זקוק לתיקון דְּכָל מַה 8
- 14 שֶׁנִּבְרָא בְּשֵׁשֶׁת יָמֵי בְּרֵאשִׁית 9
- 15 צְרִיף תְּקוּן], הוּא בְּכַדִּי 10
- 16 שְׁמִילוּי הַחְסָרוֹן דֵּהְמַלְכוּת 11
- 17 יְהִיָה עַל-יְדֵי עֲבוּדַת הָאָדָם. 12
- 18 וְהוֹסִיף, דֵּהְגַם שְׁהַצְמָצוּם 13
- 19 שְׁפַעַל אֶת הַחִסְרוֹן שֶׁבִּגְלוּ הָעוֹלָם 14
- 20 צְרִיךְ תִּיקוּן הָיָה רַק בְּהָאֹר 15
- 21 הַשְּׂרָף לְעוֹלָמוֹת, בָּאֹר הַגָּבוּל 16
- 22 (שְׂרָשׁ ה'מַמְלָא' אור ה'ממלא כל 17
- 23 עלמין' שמתלבש בעולמות) וְגַם 18
- 24 בָּאֹר הַבְּלִי-גָבוּל (שׁוֹרֵשׁ 19
- 25 ה'סוֹבֵב' אור ה'סובב כל עלמין' 20
- 26 שמאיר בעולמות בדרך 'מקיף' 21
- 27 מלמעלה), אֶלְאָ שִׁישׁ הַבְּדֵל בִּין 22
- 28 הצמצום באור ה'ממלא' לצמצום באור 23
- 29 ה'סוֹבֵב' שְׁפַעוּלַת הַצְמָצוּם 24
- 30 בָּאֹר הַגָּבוּל הַשׁוֹרֵשׁ שֶׁל אֹר 25
- 31 ה'מַמְלָא' הוּא 55 בְּהָאֹר עֲצוּמוֹ, 26
- 32 שְׁנַעֲשֶׂה בּוֹ יְרִידָה וְהַגְבָּלָה, 27
- 33 ולאחר הצמצום אור ה'ממלא' הוא אור 28
- 34 מוגבל וְעַד שְׁנַעֲשֶׂה מְקוֹר 29
- 35 לְהוֹת אֶת הָעוֹלָמוֹת וְהַנְּבֵרָאִים 30
- 36 הַמוֹגְבֵּלִים, וּפְעוּלַת הַצְמָצוּם 31
- 37 בָּאֹר הַבְּלִי-גָבוּל לֹא פִעֵלָה שִׁינוּי 32
- 38 בְּעֵינֵינוּ וְמוֹהוֹת שֶׁל הָאֹר אֵלֶּא הַצְמָצוּם 33
- 39 הוּא רַק 55 שְׁלֹא יָאִיר הָאֹר 34
- 40 הַבְּלִי-גָבוּל בְּמָקוֹם הַחֲלָל 56 כִּמְבוּאָר בְּקַבְלָה וְחִסְיוֹת שְׁקוּדָם הַבְּרִיאָה 35

בַּמַּלְכוּת שְׁמַמְנָה נִבְרָא הָעוֹלָם, הוּא הַשְּׂרָשׁ
 וְהַסִּיבָה לְהַחְסוֹן דֵּהְעוֹלָם, דְּכָל מַה שֶׁנִּבְרָא
 בְּשֵׁשֶׁת יָמֵי בְּרֵאשִׁית צְרִיף תְּקוּן], הוּא בְּכַדִּי
 שְׁמִילוּי הַחְסָרוֹן דֵּהְמַלְכוּת יְהִיָה עַל-יְדֵי עֲבוּדַת
 הָאָדָם. וְהוֹסִיף, דֵּהְגַם שְׁהַצְמָצוּם הָיָה רַק
 בְּהָאֹר הַשְּׂרָף לְעוֹלָמוֹת, בָּאֹר הַגָּבוּל (שׁוֹרֵשׁ
 ה'מַמְלָא') וְגַם בָּאֹר הַבְּלִי-גָבוּל (שׁוֹרֵשׁ
 ה'סוֹבֵב'), [אֶלְאָ שְׁפַעוּלַת הַצְמָצוּם בָּאֹר הַגָּבוּל
 הוּא 55 בְּהָאֹר עֲצוּמוֹ, שְׁנַעֲשֶׂה בּוֹ יְרִידָה וְהַגְבָּלָה,
 וְעַד שְׁנַעֲשֶׂה מְקוֹר לְהוֹת אֶת הָעוֹלָמוֹת, וּפְעוּלַת
 הַצְמָצוּם בָּאֹר הַבְּלִי-גָבוּל הוּא רַק 55 שְׁלֹא יָאִיר
 בְּמָקוֹם הַחֲלָל 56. דִּזְהוּ שְׁפַעִיגוּל הַגְּדוֹל (אֹר
 הַבְּלִי-גָבוּל) נִגְעַע בּוֹ הַצְמָצוּם, דֵּעֲנֵן נִגְיַעַת
 הַצְמָצוּם הוּא שְׁהָאֹר יְהִיָה רַק שֵׁם (בְּעִיגוּל)
 וְלֹא יִתְגַּלֶּה לְחוּץ 57] אֶבְל בְּעֵצָם הָאֹר לֹא הָיָה
 הַצְמָצוּם כָּלָל, הִינּוּ שְׁהַצְמָצוּם גַּם לֹא נִגְעַע בּוֹ וְלֹא
 שְׁלַכְוֹן, מִצַּד אֹר זֶה אֶפְשָׁר לְהִיוֹת הַגִּילוּי גַּם
 בְּעוֹלָמוֹת], מְפַל-מְקוֹם פִּינּוֹן שְׁהַפְּנָה בְּכָל
 הַגִּילוּיִים (גַּם בְּגִילוּי דֵּעֲצָם הָאֹר שְׁלַמְעֵלָה
 מְגַדֵּר עוֹלָמוֹת, לְמַעְלָה גַּם מְגַדֵּר עוֹלָמוֹת) וְגַם
 הוּא בְּשִׁבִּיל יִשְׂרָאֵל, כִּי בִּנְי
 יִשְׂרָאֵל הֵם תְּכֵלִית כֹּל הַבְּרִיאָה לְכָן
 גַּם הַמְשַׁכַּת אֹר זֶה הִיא עַל-
 יְדֵי עֲבוּדַת הָאָדָם וְגַם כִּשְׁהָאֹר
 נִמְשָׁךְ מִלְּמַעְלָה לְמַטָּה יֵשׁ עֵינִין
 ב'תפילה' שפועלת את ההמשכה.
 וְעַל-פִּי-זֶה יֵשׁ לְבָאָר מַה
 שְׁפַתוֹב בְּהַמְאָמָר 58
 דְּבִגִּילוּיִים שְׁלַמְעֵלָה יֵשׁ ג'
 מְדַרְגוֹת בְּכָל-לוֹת. מְמַלָּא-כָּל-
 עֲלָמִין, סוֹבֵב-כָּל-עֲלָמִין
 וְעֲצוּמוֹת אֹר-אִין-סוֹף
 שְׁלַמְעֵלָה מ'מַמְלָא' ו'סוֹבֵב'
 כִּפִּי שֶׁנִּבְחָר לְעִיל בְּאִרְיוּת. וְכִּג'
 מְדַרְגוֹת אֵלֶּה הֵם ג' הָאֵהָבוֹת
 שְׁפַפְסוּק 59 וְאֵהָבָת, הַמְדְרִיגָה הַרְשׁוּנָה בְּכָל לְכַבְדָּה, הַשְּׁנִיָה בְּכָל

55) ואולי יש לומר שב"את עשית את השמים" דוגמת שני ענינים אלה: חסר ה', שנחסרו מהמלכות ה' פרצופים - הוא ננסתלקו מהמלכות (אבל לא נעשה שינוים בהם עצמם); ועי"ז ירדה המלכות ונעשית מקור להוות העולמות, "עשית את השמים גו'". (56) ראה בארוכה המשך תער"ב ח"ב ע' תתקצו ואילך. ובכ"מ. 57) ראה סה"מ תרמ"ג ע' פ. המשך תרס"ו ע' קצדה. ובכ"מ. 58) סה"מ תר"ס שם ע' נד ואילך. 59) ואתחנן ו, ה.

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 נִפְשָׁךְ וְהַשְּׁלִישִׁית וּבְכָל מְאֹדְךָ. הָאֵהָבָה ד'בְּכָל לְבָבְךָ' הִיא
 2 אֵהָבַת ה' בְּבַחֲבִינַת מְמַלְא־כָּל-עֲלָמִין, דְּכִינּוּן שְׁהִחִיית דְּבַחֲבִינַת
 3 מְמַלְא־כָּל-עֲלָמִין הוּא מְלוּבֵשׁ בַּנְּבָרָאִים בְּפִנְיֵימִיּוּתָם, בַּהֲתַאֵם
 4 לְמַהוּתוֹ שֶׁל כָּל נִבְרָא וְכָל עוֹלָם בְּפִרְט, לְכֹן עַל-יְדֵי הַהֲתַבּוֹנְנוּת בַּעֲנִינּוּ
 5 שֶׁל אֹרֶז זֶה נִרְגָּשׁ חִיית זֶה גַם
 6 בְּנִפְשׁ הַבְּהֵמִית, וְהָאֵהָבָה לַה'
 7 שֶׁבַעקִבּוֹת הַתַּבּוֹנּוּת זֶה הִיא כָּכָל
 8 לְבָבְךָ - בְּשֵׁנֵי יִצְרִיךָ⁶⁰ הִיצֵר
 9 הַטּוֹב (הַנִּפְשׁ הָאֱלוּקִית) וְהִיצֵר הָרַע
 10 (הַנִּפְשׁ הַבְּהֵמִית), כִּדְרִשַׁת חֲכָמֵינוּ ז"ל
 11 עַל פְּסוּק זֶה שֶׁנֶּאֱמַר בּו "בְּכָל לִבְבְךָ"
 12 וְלֹא "בְּכָל לִבְךָ" לַהוֹרוֹת שֶׁחֲכוּנָה
 13 לְאֵהָבַת ה' "בְּשֵׁנֵי יִצְרִיךָ". הָאֵהָבָה
 14 ד'בְּכָל נִפְשָׁךְ' שְׁהִיא אֵהָבָה נְעִלִית
 15 יוֹתֵר וְשִׁיכַת רַק לִנְפֶשׁ הָאֱלוּקִית הִיא
 16 בְּבַחֲבִינַת סוֹבֵב-כָּל-עֲלָמִין,
 17 דְּכִינּוּן שְׁאֹר הַסּוֹבֵב' הוּא
 18 מֵהֲתַלְבְּשׁוֹת
 19 בְּעוֹלָמוֹת, לְכֹן עַל-יְדֵי
 20 שְׁנִרְגָּשׁ בּו בְּאֵדָם הַמְתַּבּוֹנֵן בְּמַעֲלָתוֹ
 21 שֶׁל אֹרֶז הַסּוֹבֵב הַהִפְלָאָה דְאֹרֶז-
 22 אִינְסוֹף (סוֹבֵב), אֵהָבָתוֹ אֵת
 23 הַנּוֹי' הִיא בְּאֹפֶן דְּמִסִּירַת-
 24 נִפְשׁ [כִּפִּי שֶׁדְּרָשׁוּ חֲכָמֵינוּ ז"ל עַל
 25 הַכְּתוּב בְּכָל נִפְשָׁךְ, שֶׁחֲכוּנָה
 26 לְאֵהָבַת ה' אֲפִילוֹ נוֹטֵל אֵת
 27 נִפְשָׁךְ⁶⁰], וְמִי שֶׁמִּתְעוֹרֵר בְּאֵהָבַת ה'
 28 כְּמַדְרִיגָה זֶה מְגִיעַ לְמַצַּב שְׁרוּצָה
 29 לְצֵאת מִמְּצִיאָתוֹ הֵינּוּ לֹא לְהִיּוֹת
 30 מוֹגֵבֵל בְּחֹךְ הַגְּדֻרִים הַמְגַבִּילִים אֵת
 31 מְצִיאָתוֹ וְלִבְטֵל אֵת מְצִיאָתוֹ לְגַמְרֵי
 32 וְלִפְקֵל בְּאֹרֶז-אִינְסוֹף.
 33 וְהָאֵהָבָה זֶה שֶׁל "בְּכָל נִפְשָׁךְ" עַד
 34 מִסִּירוֹת נִפְשׁ הִיא רַק בְּנִפְשׁ
 35 הָאֱלֹקִית. כִּי הַשְּׁגָה [בְּאֹפֶן
 36 דְּהִפְרָה וְהִרְגָּשָׁה, שְׁבֵאָה מִתּוֹךְ
 37 הַתַּבּוֹנּוּת בְּעוֹרָה פְּנִימִית וְעַמּוּקָה
 38 שְׂאֵז דְּרוּקָא מְבִיאָה הַשְּׁגָה
 39 לְאֵהָבָה וְאִילוֹ הַשְּׁגָה לְלֹא הַכְּרָה
 40 וְהַרְגָּשָׁה לֹא מְעוֹרֵר רַגֶשׁ בְּלִבּ וְנִשְׂאֵרַת
 41 דְּבַר מוֹפְשֵׁט מִמְּצִיאָתָהּ [הָאֵדָם]
 42 בְּהִפְלָאָה דְאֹרֶז-אִינְסוֹף עַד
 43 כִּמָּה הוּא נִעֲלָה וְמוֹרָמָם מֵהַבְּרִיאָה יְכוּלָה לְהִיּוֹת רַק בְּנִפְשׁ הָאֱלֹקִית,

שְׁשֵׁרְשָׁה הוּא בְּשֵׁם הַנּוֹי⁶¹, הַשֵּׁם שֶׁקְשׁוֹר בְּאֹרֶז הַבְּלִי-גְבוּל 'סוֹבֵב'
 וְמִקִּיף' שֶׁלְמַעֲלָה מְגַדְרֵי הַעוֹלָמוֹת. וְהָאֵהָבָה ד'בְּכָל מְאֹדְךָ' שְׁהִיא
 אֵהָבָה לְמַעֲלָה מְכַל מְרִידָה וְהַגְּבֵלָה, עוֹד יוֹתֵר מֵאִשֶׁר "בְּכָל נִפְשָׁךְ", הִיא
 בְּעֲצָמוֹת-אֹרֶז-אִינְסוֹף שְׁלִמְעֵלָה גַם מ'סוֹבֵב'. כִּי אֲמַתִּית
 הַבְּלִי-גְבוּל הוּא בְּעֲצָמוֹת
 אֹרֶז-אִינְסוֹף שֶׁרַק הוּא אִינְסוֹף
 וְבִלִּי גְבוּל בְּאֵמַת לְמַעֲלָה מְכַל מְרִידָה
 וְהַגְּבֵלָה (מֵה-שְׂאִינְפֵן אֹרֶז
 הַסּוֹבֵב', יֵשׁ בּו אֵיזָה צִיּוֹר
 וְהַגְּבֵלָה כְּמַבּוּאֵר בַּחֲסִידוֹת שֶׁלִּכֵּן
 נִקְרָא אֹרֶז זֶה 'סוֹבֵב כָּל עֲלָמִין' כִּי עִם
 הִיּוֹתוֹ בְּלִי גְבוּל יֵשׁ לוֹ אֵיזָה עֶרְךְ, יַחַס
 וְשִׁיכּוֹת לְעוֹלָמוֹת), וְלְכֹן הָאֵהָבָה
 שְׁעַל-יְדֵי גִילּוּי עֲצָמוֹת אֹרֶז-
 אִינְסוֹף הִיא כָּכָל מְאֹדְךָ,
 בְּלִי גְבוּל.
 וְלֹאֲחֵרֵי שְׁמִבְּאָר הַרְבִּי הַרְשֵׁב
 כְּמַמְרוֹ הַשִּׁיכּוֹת דְּג' הָאֵהָבוֹת
 לְג' מְדְרָגוֹת הַנּוֹי, מְסִיָּם,
 דְּמִזָּה מִתּוֹךְ הַהֲבֵנָה לְאִיזוֹ דְּרָגָה
 בְּאֵלְקוֹת קְשׁוּרָה כָּל אַחַת מִשְׁלוֹשׁ
 הָאֵהָבוֹת מוֹכֵן עֲנִינָם שֶׁל ג'
 הַמְדְרָגוֹת הָאֵמּוֹרוֹת בְּאֵלְקוֹת,
 ד'מְמַלְא' הוּא אֹרֶז אֱלוּקִי
 מִתְּלַבֵּשׁ בְּעוֹלָמוֹת, וְסוֹבֵב'
 הוּא לְמַעֲלָה מֵהֲתַלְבְּשׁוֹת אֲבָל
 שִׁיף לְעוֹלָמוֹת וְלִכֵּן כְּאִמּוֹר אֵינוֹ
 בְּלִי גְבוּל אִמִּיתִי, וְעֲצָמוֹת אֹרֶז-
 אִינְסוֹף אֵינוֹ בְּגִדְרַת עוֹלָמוֹת
 כָּלֵל וְהוּא בְּלִי גְבוּל בְּאֵמַת, לְלֹא כָּל
 הַגְּבֵלָה וְהַגְּדֻרָה.
 וְצִרִיף לְהִבִּין מֵה מִשְׁמַעוֹת הַרְבִּיִם
 שֶׁעֲנִינָם וְתוֹכְנָם שֶׁל שְׁלוֹשׁ הַמְדְרָגוֹת
 מוֹכֵנִים מִתּוֹךְ הַהֲסַכֵּר עַל שִׁיכּוֹתָם
 לְשְׁלוֹשׁ הָאֵהָבוֹת, דְּלְכֹאֲרָה,
 הַבְּאֹרֶז בְּשִׁיכּוֹת דְּג' הָאֵהָבוֹת
 לְג' הַמְדְרָגוֹת דְּלְמַעֲלָה, הוּא
 לְאֲחֵרֵי הַבְּנַת הַעֲנִינָם דְּג'
 הַמְדְרָגוֹת, כְּלוֹמֵר, לְכַאוּרָה סֹדֵר
 הַרְבִּיִם הוּא שֶׁתַּחֲלִילָה יוֹדְעִים וּמְבִינִים
 אֵת הַעֲנִינִן וְהַתּוֹכֵן שֶׁל שְׁלוֹשׁ הַדְּרָגוֹת
 וְאַחֲרֵיכֵן נִיתֵן לְהַבִּין אֵת שִׁיכּוֹתָם
 לְשְׁלוֹשׁ הָאֵהָבוֹת וּמֵהֲמִשֵּׁף הַעֲנִינָם בְּהַמְּאָמֵר מְשֻׁמֵּעַ דְּעֲנִין זֶה

(60) ברכות נד, א במשנה. ספרי (הובא בפירש"י) עה"פ. 61) אגה"ת פ"ד (צד, א).

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 [שג' מדרגות אלה הם ג' האהבות] מוסיף באור בג'
2 המדרגות ולפי זה תחילה מבינים את הקשר בין שלוש האהבות לשלושת
3 הדרגות ורק אחר-כך באים לתוספת הבנה בשלושת הדרגות, ולכאורה סדר
4 זה תמוה.
5 ויש לומר מהבאורים בזה,
6 אחד ההסברים לכן שדוקא ההסבר
7 על ההתאמה בין שלוש הדרגות
8 באהבת ה' ושלושת הדרגות באלוקות
9 מוסיף בהבנת התוכן והעניין של דרגות
10 אלו הוא דהטעם על זה שישנם
11 למעלה ג' מדרגות כלליות
12 שבהם נכללים כל הגילויים
13 של האלוקות שבכל הדרגות מלמעלה
14 מעלה עד לאור המתלבש בעולמות
15 ממש - הוא, פי כל הגילויים
16 דלמעלה בכל הדרגות השונות הם
17 בשביל עבודת האדם, כי כך
18 נשלמת כוונת הבריאה, כמבואר לעיל
19 וכיון שבאהבת ה' ושהיא
20 עיקר העבודה של האדם את ה',
21 כמאמר הוזהר דלית פולחנא
22 כפולחנא דרחימותא⁶² אין
23 עבודה (חשובה ונעלית יותר) כעבודת
24 האהבה] ישנם ג' האהבות,
25 ככל לבבך בכל נפשך ובכל
26 מאדך, לכן פללות כל
27 הגילויים דלמעלה נחלקים
28 לג' מדרגות (ממלא'
29 ו'סוכב' אור-אין-סוף
30 שלמעלה מ'סוכב') שבהתאם
31 לג' אהבות הנ"ל. וכיון
32 שהבנת ענין על בוריו הוא
33 על-ידי שמבארים אותו
34 מיסודו ושרשו, מעיקרו, ולא
35 מהתוצאות וההסתעפויות שלו לכן
36 התחלת הפאור (בהמאמר)
37 של ג' המדרגות דלמעלה
38 הכוללות את כל הגילויים מלמעלה
39 כאמור לעיל הוא איך שבהם הם
40 ג' האהבות, פי זהו השרש
41 והסיבה לזה שנמשכו ג'
42 המדרגות ורק אחרי ביאור זה ניתן

להגיע להבנה טובה יותר ועמוקה יותר בשלושת הדרגות עצמן.
(י"ד) ויש לומר, דהטעם בפנימיות הענינים על זה
שהמשכת וגילוי ג' הענינים ד'ממלא' ו'סוכב' ועצמות
אור-אין-סוף הוא על-ידי ג' האהבות דכל לבבך ובכל
נפשך ובכל מאדך ושלושת
האהבות הללו הן, כאמור, "השורש
והסיבה" לגילויים הללו - הוא, פי
הפונה המטרה והתכלית בכל
הגילויים של האור האלוקי בכל
המדרגות היא בכדי שעל-ידים
תהיה אחר-כך בריאת
העולם, ולכן כמו שפריאת
העולם היתה מלכתחילה באופן
שכל הענינים שבו⁶³ יתתקנו
ויבואו לידי שלימות על-ידי
עבודת האדם, בכדי שעל-
ידי זה יהיה האדם שותף
להקב"ה במעשה בראשית,
על-דרך זה הוא בנוגע
להגילויים דלמעלה,
שהתהוותם (המשכתם)
היתה באופן שהגילוי
שלם⁶⁴ מהקדוש-ברוך הוא
בעצמו, להתגלות ולברוא עולמות
יהיה על-ידי עבודת האדם,
בכדי שהשותפות של האדם
להקב"ה במעשה בראשית
תהיה לא רק בעולם עצמו על
ידי שהאדם 'מתקן' ומשלים את
הבריאה אלא גם בגילויים
דלמעלה שעל-ידים היתה
בריאת העולם יהיה לאדם חלק,
וההמשכה והגילוי שלהם יהיו מכוון
עבודתו. וכיון שעיקר עבודת
האדם הוא אהבת ה' דלית
פולחנא כפולחנא דרחימותא

(62) ראה זהר ח"ב נה, ב. ח"ג רסז, א. וראה לקו"ת שלח מב, ג. (63) וכלשון המדרש שבהערה 51 כל מה שנברא בששת ימי בראשית צריך תיקון. (64) שהוא ה"תיקון" שלהם.

וידבר ה' אל משה גו' זאת חוקת התורה גו'

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 אין עבודה כעבודת האהבה (פנ"ל), לכן הגילוי וההמשכה מלמעלה
2 למטה דג' המדרגות הנ"ל (שבהם נכללים כל הענינים
3 דלמעלה), הוא על-ידי ג' האהבות דככל לבקך ובכל
4 נפשך ובכל מאדך.
5 ועל-ידי שהענינים דלמעלה
6 נמשכים ומתגלים על-ידי
7 עבודת האדם, נעשה בהם
8 בעניני האלקות עצמם, כביכול, עליה
9 למעלה יותר מפרו שיהם
10 מצד-עצמם⁶⁵ והאדם פועל עליו
11 והוספה באלוקות, כביכול.
12 וזהו תפלה למשה, דהמשכת
13 הגילוי דעצמות אור-אין-סוף
14 שלמעלה מ'סובב', שהמשיך
15 משה במלכות, היתה על-ידי
16 תפלה דוקא, שעניניה הוא עבודת
17 האדם מלמטה למעלה, וגם דכיון
18 שמשה הוא ידעת עליון
19 שמקבל מ'עתיק' (עצמות
20 אור-אין-סוף שלמעלה
21 מ'סובב') היה ביכולתו
22 להמשיך במלכות אור זה
23 בדרך מלמעלה למטה, ומצד
24 כוחו ומעלתו של משה היה אפשר
25 לפעול את ההמשכה הזו גם ללא
26 תפילה, ובכל זאת ההמשכה היתה
27 דווקא על ידי "תפלה למשה" כי
28 על-ידי שהמשכת האור היא
29 על-ידי תפלה, עבודת האדם
30 (בדרך מלמטה למעלה),
31 נשלמת הכונה שבשביעה
32 נאצל האור מלכתחילה, ועל-
33 ידי זה כאשר הכונה אכן נשלמת
34 נעשה בו עליה ומתוסף
35 בבלי-גבול שלו והוא נהיה עוד
36 יותר בלי גבול, כביכול. ומשמעות
37 הרבים היא שהבלי-גבול שבו
38 הוא לא רק כמו שהוא האור
39 הבלי-גבול מצד-עצמו, בתור אור
40 שהוא עצם האור שאין שיך בו

צמצום וסילוק, אלא גם) כמו שהוא מצד העצמות,
המאור, מקורו של האור והרי בעצמותו ענין הבלי-גבול הוא באופן יותר
נעלה מאשר באור המתגלה ומתפשט ממנו. ולכן, בנן המלכות
שנעשה על-ידי האור כמו שנמשך על-ידי תפלת משה -
הוא בנן עדי עד ועל-ידו
המלכות נבנית באופן נצחי, בגלל
המעלה המיוחדת שיש בעבודת האדם
מלמטה למעלה לגבי ההמשכה
מלמעלה למטה כמבואר לעיל
באריכות.
(יא) וצריך באור, באמור לעיל
שכאשר המשכת האור היא על ידי
עבודת האדם (תפילה) נעשה עליו
באור עצמו דהעילוי שנעשה
בגילויים דלמעלה על-ידי
עבודת האדם הוא (בעיקר⁶⁶)
כשההמשכה והגילוי שלהם
היא על-ידי עבודת האדם,
וכיון שבעניניו אין זה כך כיוון דזה
שעל-ידי תפלת משה היתה
ההמשכה והגילוי הוא רק
בנוגע פנסת ישראל (פנסת
ישראל כפשוטו, בני ישראל
וגם ספירת המלכות השרוש של
כנסת ישראל), אבל בנוגע
למשה עצמו אין שיך לכאורה
לומר שההמשכה והגילוי
היתה על-ידי תפלתו, אלא
הגילוי האיר אצלו גם ללא התפילה
שהרי משה הוא עשירי שלא
חסר לו מאומה, דענין העשירי
הוא שמאירים אצלו בגילוי
כל הגילויים בכל הדרגות,
ואפילו הגילוי דעצמות אור-

65 ראה עדי"ד לקו"ד כרך ב שג, א-ב, שע"י מחשבת האדם בהענינים דלמעלה, נעשה בהם עלי' בדוגמת העלי' שנעשית בדברים גשמיים ע"י שמביאים תועלת לעבודת ה' (ומכש"כ כשמקיימים בהם מצוה). ויש לומר, דהעלי' בהענינים דלמעלה ע"י שנמשכים ע"י עבודת האדם היא באופן נעלה יותר, מכיון שעבודת האדם היא בנוגע להמשכת הענינים עצמם (ולא רק שהאדם משתמש בהם לעבודת ה'). 66 ראה הערה הקודמת.

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 אֵין-סוּף שְׁלֹמֶעֱלָה מְשִׁיכּוֹת לְעוֹלָמוֹת, וְעַל-פִּי-זֶה הָעֲלִיָּה
 2 וְהוֹסֵפָה שְׁנַעֲשִׂית בְּהָאֹר עַל-יְדֵי תַפְלַת מִשָּׁה הִיא
 3 לְכַאוּרָה רַק לְגַבֵּי אַחֲרִים שֶׁלִּגְבֵיהֶם הֵמְשִׁכּוֹת וְהִגְלִיּוּם הֵם עַל יְדֵי
 4 הַתְּפִילָה וְלֹא לְגַבֵּי מִשָּׁה עֲצָמוֹ.
 5 וַיֵּשׁ לֹמֵר הַבְּאוּר בְּזָה, שֶׁמִּכְלִ-
 6 מְקוֹם לֵאמֹתוֹ שֶׁל דָּבָר גַּם לְגַבֵּי מִשָּׁה
 7 הַהִמְשָׁכָה הִיא בְּאוּפֵן כּוֹזָה שֶׁכֵּן פּוֹעֵל
 8 עֵלְיוֹ בְּאוֹר הַנִּמְשָׁךְ דְּכִיּוֹן שְׁמֹשֶׁה
 9 הוּא רֹעֵץ שֶׁל יִשְׂרָאֵל,
 10 וְהַשִּׁיכּוֹת שֶׁל מִשָּׁה לְבִנֵי יִשְׂרָאֵל הִיא
 11 עֲמוּקָה וּפְנִימִית בִּיחוּר לְכֵן קִשְׁחָסָר
 12 אֵיזָה עֲנִיָּן בְּכִנְסַת יִשְׂרָאֵל,
 13 הוּא כְּמוֹ שְׁחָסָר הָעֲנִיָּן גַּם
 14 אֶצְלוֹ, דְּנוֹסָף לָזֶה שְׁהַצְעָר
 15 שְׁלוֹ עַל זֶה שְׁחָסָר לְיִשְׂרָאֵל
 16 הָיָה צָעַר גְּדוֹל בִּיחֻר כְּאֵילוֹ
 17 שֶׁהוּא עֲצָמוֹ הָיָה הַחָסָר, וְכִיּוֹן
 18 שִׁישׁ לוֹ צָעַר גְּדוֹל הָרִי גַם הוּא, לְמִרּוֹת
 19 הַיְחוּת עֲשִׂיר, נִמְצָא בְּמִצַּב שִׁישׁ בּוֹ
 20 חִסְרוֹן מְסוּיִים הִנָּה גַּם הַחִסְרוֹן
 21 דִּישְׂרָאֵל הָיָה הַחִסְרוֹן שְׁלוֹ⁶⁷
 22 וְכֵאלֵלוֹ כֹּל הָעֲנִיָּן חָסָר גַּם לוֹ עֲצָמוֹ. כִּי
 23 מִשָּׁה וְיִשְׂרָאֵל הֵם 'חֵד', אַחַד
 24 מִמֶּשׁ וּבִלְשׁוֹן רַש"י⁶⁸ שְׁמֹשֶׁה
 25 הוּא יִשְׂרָאֵל, וְיִשְׂרָאֵל הֵם
 26 מִשָּׁה הַיֵּינוּ מְצִיאוֹת אַחַת וְאֵי אִפְשָׁר
 27 לְחַלֵּק וְלַהֲפִירֵד בֵּינֵיהֶם. וְלִכְּן, הֵגַם
 28 שְׁמֹשֶׁה מְצָד עֲצָמוֹ הָיָה עֲשִׂיר
 29 וְהָאִירוֹ בּוֹ כָּל הַגְּלִיּוּיִים, גַּם
 30 לְלֹא תְּפִילָה וּבִקְשָׁה מְצִירוֹ, מְקַל-
 31 מְקוֹם כִּיּוֹן שִׁישְׂרָאֵל הָיָה
 32 חֲסָרִים הַגְּלִיּוּי, וְרַק עַל-יְדֵי
 33 עֲבוּדָה (תַּפְלָתוֹ שֶׁל מִשָּׁה)
 34 נִתְחַדֵּשׁ הַגְּלִיּוּי לְגַבֵּי - גַּם
 35 לְגַבֵּי מִשָּׁה נִתְחַדֵּשׁ הַגְּלִיּוּי
 36 עַל-יְדֵי תַפְלָתוֹ וְאֵינוֹ דוֹמֵה הַגְּלִיּוּי
 37 שֶׁהָאִיר לוֹ קוֹדֵם הַעֲבוּדָה ד'תַּפְלָה
 38 לְמִשָּׁה" לְגִילּוֹי שֶׁהָאִיר בּוֹ אַחֲרֵי-כֵן.

1 מְשִׁיכּוֹת לְעוֹלָמוֹת, וְעַל-פִּי-זֶה הָעֲלִיָּה וְהוֹסֵפָה
 2 שְׁנַעֲשִׂית בְּהָאֹר עַל-יְדֵי תַפְלַת מִשָּׁה הִיא
 3 לְכַאוּרָה רַק לְגַבֵּי אַחֲרִים וְלֹא לְגַבֵּי מִשָּׁה עֲצָמוֹ.
 4 וַיֵּשׁ לֹמֵר הַבְּאוּר בְּזָה, דְּכִיּוֹן שְׁמֹשֶׁה הוּא רֹעֵץ
 5 שֶׁל יִשְׂרָאֵל⁶⁹ וְלִכְּן
 6 מְעַמְדִם וּמְצַבִּים שֶׁל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, צָאן
 7 מִרְעִיתוֹ, נּוֹגַע לוֹ מְאֹד וּמְשִׁיעֵי גַם
 8 הָאוּפֵן שֶׁכּוֹ הוּא עֲצָמוֹ מְקַבֵּל אֶת
 9 הַגְּלִיּוּיִים וְהַהִמְשָׁכּוֹת הָעֲלִיּוֹנוֹת. וְעַל-
 10 פִּי-זֶה יוֹכֵן יוֹתֵר שְׁגָם לְגַבֵּי
 11 מִשָּׁה שֶׁמְצָד מְעַמְדוֹ וּמְצָבוֹ אִכּוֹן לֹא
 12 הִיָּה זָקוֹק לְתַפְלָה, מְכַל-מְקוֹם גַּם
 13 לְגַבֵּי נִתְחַדֵּשׁ הַגְּלִיּוּי עַל-יְדֵי
 14 תַפְלָה, הֵגַם שְׁמֹשֶׁה הָעֲשִׂירוֹת
 15 שְׁלוֹ (בְּחִינַת 'דְּעַת עֲלִיּוֹן')
 16 הָאִירוֹ אֶצְלוֹ גַּם לְפָנֵי-זֶה לְפָנֵי
 17 הַעֲבוּדָה שֶׁל 'תַּפְלָה לְמִשָּׁה' כָּל
 18 הַגְּלִיּוּיִים, כִּי זֶה שֶׁהָאִירוֹ
 19 אֶצְלוֹ כָּל הַגְּלִיּוּיִים גַּם לְפָנֵי-
 20 זֶה מְצָד הָעֲשִׂירוֹת שְׁלוֹ, הוּא
 21 בְּחִינַת הַחִיּוּנוֹת שָׁבוֹ. אֲכָל
 22 בְּנוֹגַע לְהַפְּנִימִיּוֹת שְׁלוֹ, זֶה
 23 שֶׁהוּא רֹעֵץ שֶׁל יִשְׂרָאֵל,
 24 נִתְחַדֵּשׁ הַגְּלִיּוּי עַל-יְדֵי
 25 תַפְלָה].
 26 וְלִכְּן לֵאמֹתוֹ שֶׁל דָּבָר הָעֲלִיּוּי
 27 שְׁנַעֲשִׂה בְּגִילּוּיִים דְּלִמְעַלָּה
 28 עַל-יְדֵי שְׁנַמְשָׁכוֹ עַל-יְדֵי
 29 עֲבוּדָה (תַּפְלָה), הוּא גַּם
 30 בְּנוֹגַע מִשָּׁה וְלֹא רַק לְגַבֵּי בְּנֵי
 31 יִשְׂרָאֵל שֶׁמִּכְלַתְחִילָה הִיוּ זָקוּקִים
 32 לְעֲבוּדָה מִלְּמַטָּה לְמַעְלָה כְּדִי לְפַעֵל
 33 אֶת הַהִמְשָׁכּוֹת הַלּוֹ.
 34 הוּא בְּחִינַת הַחִיּוּנוֹת שְׁלוֹ,
 35 אֲכָל בְּנוֹגַע לְהַפְּנִימִיּוֹת שְׁלוֹ, זֶה שֶׁהוּא רֹעֵץ שֶׁל יִשְׂרָאֵל,
 36 נִתְחַדֵּשׁ הַגְּלִיּוּי עַל-יְדֵי שְׁנַמְשָׁכוֹ
 37 עַל-יְדֵי תַפְלָה]. וְלִכְּן הָעֲלִיּוּי שְׁנַעֲשִׂה בְּגִילּוּיִים דְּלִמְעַלָּה עַל-יְדֵי שְׁנַמְשָׁכוֹ
 38 עַל-יְדֵי עֲבוּדָה (תַּפְלָה), הוּא גַּם בְּנוֹגַע מִשָּׁה.

67) וזה שתפילת משה נקראת תפילת עשיר - אף שהחסרון דכנס"י (שעל זה התפלל) הוא (כמו) החסרון שלו - ראה ד"ה תפילה למשה תשכ"ט הנ"ל סעיף ט (תו"מ סה"מ תמוז ע' רפ ואילך). 68) פרשתנו (חוקת) כא, כא. 69) ולכן אמר "ואם אין מחני נא מספרך אשר כתבת - מכל התורה כולה" (תשא לב, לב. פירש"י שם) - כי אפילו תורה, אף שמשה נתן נפשו על התורה (מכילתא לבשלח טז, א. שמו"ר פ"ל, ד. וש"נ), אינה הפנימיות דמשה, כישראל. וראה בארוכה לקו"ש חכ"א ע' 175 ואילך.

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 (יב) וּכְמוֹ כֵּן הוּא בְּאֶתְפְּשׁוּתָא הַהָרָה וְהַתְּפִשׁוּת דְּמִשָּׁה
2 שְׁבָבֵל דּוֹר, עַד לְכַ"ק מו"ח אֲדָמוּר הרבי הרי"צ בַּעַל
3 הַגְּאוּלָּה שֶׁל י"ב תְּמוּזָה, שְׁעֵנִינוּ הָעֵיקָרִי וְהַפְּנִימִי הוּא זֶה שֶׁהוּא
4 רוֹעֵן שֶׁל יִשְׂרָאֵל, וְהַעֲנִינִים דִּישְׂרָאֵל הֵם עֲנִינֵינוּ דְהַנְּשִׂיא
5 וְנוֹנְעִים לוֹ מֵאֵד.
6 וְעַל-פִּי-זֶה יֵשׁ לְבָאֵר הָעֵילוּי 1
7 שְׁנַתְחַדֵּשׁ בְּגְאוּלָּה שֶׁל אֲדָמוּר 2
8 חוֹק דִּי"ט כְּסָלוֹ וּבְגְאוּלָּה שֶׁל 3
9 אֲדָמוּר הַרִי"צ דִּי"ב תְּמוּזָה-עַל- 4
10 יְדֵי הַמְּאָסָר, שֶׁהוּא כִּיתְרוֹן 5
11 הָאוֹר מִן הַחוּשָׁךְ, שְׁאוֹר הַמַּאִיר 6
12 מִתּוֹךְ הַחוּשָׁךְ וְלֵאחֹר שְׁקֵם לוֹ חוּשָׁךְ 7
13 יֵשׁ לוֹ מַעֲלָה וִיתְרוֹן עַל אוֹר רַגִּיל 8
14 דְּלִכְאוּרָה, בִּיּוֹן שְׁבִנְגוּעַ 9
15 לְהַנְּשִׂאִים עֲצָמָם לֹא שִׁיף 10
16 לוֹמֵר שֶׁבְּהִיּוֹתָם בְּמֵאָסָר הָיָה 11
17 לְגַבְּם אֵיזָה עֲנִין שֶׁל הוּשָׁף 12
18 וְהַעֲלֵם וְהַסְתֵּר עַל מַעֲמָדָם וּמִצָּבָם 13
19 הַרוּחָנִי כִּי הֵם נִמְצָאִים כְּכוּז מַעֲלָה 14
20 וּמְדַרְיָגָה שְׁשׁוּם דְּבַר לֹא מַגְבִּיל 15
21 לְגַבִּיהֶם, [וְכַמּוֹכֵן גַּם מְהִישִׁיחָה 16
22 הַיְדוּעָה דְּבַעַל הַגְּאוּלָּה 70 הַרְבִּי 17
23 הַרִי"צ בְּנוֹגַע לְהַמְּאָסָר שֶׁל 18
24 אֲדָמוּר הַזֶּקֶן שֶׁהַמְּאָסָר הָיָה 19
25 בְּהַסְפָּמָתוֹ, דְּמִזָּה מוֹכֵן, 20
26 שֶׁלְּגַבְּם הַהֵעֱלָמוֹת וְהַהֲסָתִים 21
27 דְּהַמְּאָסָר הֵם רַק בְּחִיצוֹנִיּוֹת 22
28 אֲבָל בְּפְנִימִיּוֹתָם הָיָה גַם בַּעַת הַמַּאֲסָר 23
29 עֲצָמוֹ הֵם לְמַעֲלָה מִהַגְּבֻלוֹת, וְהָרְאִיהַ 24
30 שֶׁאֵם לֹא הָיוּ מִסְכִּימִים לָזֶה, לֹא הָיָה 25
31 הַמַּאֲסָר מִתְקִיָּם], אֵיךְ נַעֲשֶׂה עַל- 26
32 דִּי-זֶה יִתְרוֹן הָאוֹר וְהָיָה לְכַאוּרָה 27
33 לְגַבִּיהֶם לֹא הָיָה כֻּלֵּל חוּשָׁךְ? 28
34 וַיֵּשׁ לוֹמֵר מִהַבְּאוּרִים אַחַד 29
35 הַהֲסָבִיִּים בְּזֶה, דְּכִיּוֹן שְׁעִיקָר 30
36 עֲנִינָם שֶׁל הַנְּשִׂאִים הוּא זֶה 31
37 שֶׁהֵם רוֹעֵי יִשְׂרָאֵל וְנִשְׂאִי 32
38 יִשְׂרָאֵל, לְכֵן הַהֵעֱלֵם וְהַהֲסָתֵר 33
39 דְּהַמְּאָסָר שֶׁהָיָה בְּנוֹגַע 34
40 לְיִשְׂרָאֵל שֶׁלְּגַבִּיהֶם אֲכַן הָיָה הַעֲלֵם 35
41 וְהַסְתֵּר (שְׁהָרִי אֵינָם בְּמַעֲלָתָם 36
42 וּמְדַרְיָגָתָם שֶׁל הַנְּשִׂאִים) הוּא 37
43 הָעֲלֵם וְהַסְתֵּר ו"חֹשֶׁךְ" גַּם 38

1 (יב) וּכְמוֹ כֵּן הוּא בְּאֶתְפְּשׁוּתָא דְּמִשָּׁה שְׁבָבֵל
2 דּוֹר, עַד לְכַ"ק מו"ח אֲדָמוּר בַּעַל
3 הַגְּאוּלָּה, שְׁעֵנִינוּ הָעֵיקָרִי וְהַפְּנִימִי הוּא זֶה שֶׁהוּא
4 רוֹעֵן שֶׁל יִשְׂרָאֵל, וְהַעֲנִינִים דִּישְׂרָאֵל הֵם עֲנִינֵינוּ
5 בְּגְאוּלָּה דִּי"ט כְּסָלוֹ וּבְגְאוּלָּה דִּי"ב תְּמוּזָה-עַל-יְדֵי
6 הַמְּאָסָר, שֶׁהוּא כִּיתְרוֹן הָאוֹר מִן הַחוּשָׁךְ,
7 הַמְּאָסָר, שֶׁהוּא כִּיתְרוֹן הָאוֹר מִן הַחוּשָׁךְ,
8 דְּלִכְאוּרָה, בִּיּוֹן שְׁבִנְגוּעַ לְהַנְּשִׂאִים לֹא שִׁיף
9 לוֹמֵר שֶׁבְּהִיּוֹתָם בְּמֵאָסָר הָיָה לְגַבְּם אֵיזָה עֲנִין
10 שֶׁל חוּשָׁף, [וְכַמּוֹכֵן גַּם מְהִישִׁיחָה הַיְדוּעָה דְּבַעַל
11 הַגְּאוּלָּה 70 בְּנוֹגַע לְהַמְּאָסָר שֶׁל אֲדָמוּר הַזֶּקֶן
12 שֶׁהַמְּאָסָר הָיָה בְּהַסְפָּמָתוֹ, דְּמִזָּה מוֹכֵן, שֶׁלְּגַבְּם
13 הַהֵעֱלָמוֹת וְהַהֲסָתִים דְּהַמְּאָסָר הֵם רַק
14 בְּחִיצוֹנִיּוֹת], אֵיךְ נַעֲשֶׂה עַל-יְדֵי-זֶה יִתְרוֹן הָאוֹר.
15 וַיֵּשׁ לוֹמֵר מִהַבְּאוּרִים בְּזֶה, דְּכִיּוֹן שְׁעִיקָר עֲנִינָם
16 שֶׁל הַנְּשִׂאִים הוּא זֶה שֶׁהֵם רוֹעֵי יִשְׂרָאֵל וְנִשְׂאִי
17 יִשְׂרָאֵל, לְכֵן הַהֵעֱלֵם וְהַהֲסָתֵר דְּהַמְּאָסָר שֶׁהָיָה
18 בְּנוֹגַע לְיִשְׂרָאֵל הוּא הַהֵעֱלֵם וְהַהֲסָתֵר גַּם לְגַבִּי
19 הַנְּשִׂאִים. וְלָכֵן, בְּגְאוּלָּה מִהַמְּאָסָר, כְּשֶׁהַחוּשָׁךְ
20 נִהְפָּךְ לְאוֹר, נַעֲשֶׂה יִתְרוֹן הָאוֹר.
21 (יג) וְהִנֵּה נִתְבָּאֵר לְעֵיל (סְעִיף ד) שֶׁהַשְּׂכִיכוֹת
22 דְּהַגְּאוּלָּה דִּי"ט כְּסָלוֹ וְדִי"ב תְּמוּזָה
23 לְהַמְּזָמוֹר 'תְּפִלָּה לְמִשָּׁה' הוּא (הֵן לְהַעֲנִינִים
24 הַפְּרָטִיִּים שְׁנֵאֲמָרוּ בְּמִזְמוֹר, וּמְכַל-שֶׁפָּן) לְעֵנִינוּ
25 וְתוֹכְנוּ דְּכָלְלוֹת הַמְּזָמוֹר - תְּפִלָּה לְמִשָּׁה, תְּפִלַּת
26 עֲשִׂיר. וְעַל-פִּי הַמּוֹבָא לְעֵיל מִהַמְּאָסָר דְּעֲנִין
27 הָעֲשִׂירוֹת הוּא גִילּוּי עֲצָמוֹת אוֹר-אֵין-סוֹף
28 שְׁלִמְעָלָה מ'סוֹבֵב' [וְהַשְּׂכִיכוֹת דְּתְּפִלַּת עֲשִׂיר
29 (מְדִינָה פְּלוֹנִית כּו' גְּזוֹר שְׁתַּבְּנָה) לְעֲשִׂירוֹת הִיא כִּי בְּכַדִּי
30 (הַמְּדִינָה) יְהִיָּה בְּכַחֲמִית בְּנִין עָדִי עַד, הוּא עַל-יְדֵי שְׁנֵמְשָׁךְ
31 אוֹר-אֵין-סוֹף], יֵשׁ לוֹמֵר, דִּיתְרוֹן הָאוֹר
32 תְּמוּזָה בְּגְאוּלָּה דִּי"ט כְּסָלוֹ וְדִי"ב
33 תְּמוּזָה הוּא הַמְּשִׁכָּת גִּילּוּי עֲצָמוֹת אוֹר-אֵין-סוֹף שְׁלִמְעָלָה מ'מְמַלְא' ו'סוֹבֵב'.
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 נעלה משלושת העניינים הכוללים את כללות המשכות והגילויים של אור
2 אלוקי.
3 ויש לומר, דזהו שהגאולה (ד"ט כסלו וד"ב תמוז)
4 היתה גם גלוי שלמעלה מהטבע, ואף-על-פי-כן היה הנס
5 מלובש בטבע היינו שילוב של נס
6 וטבע ביחד. והגם שהנס נתלבש
7 בטבע, ולכאורה יש לכל האירועים
8 של הגאולה ממאסרים אלה הסבר
9 ו'לבוש' טבעי הנה זה באופן
10 שהטבע לא העלים והסתיר
11 על הנס שלמעלה מן הטבע, ועד
12 שראו כל אפסי ארץ אפילו
13 אומות העולם שזהו נס גלוי, כי
14 שרש הטבע הוא משם
15 אלקים - ממלא השם שקשור
16 באור האלוקי הממלא כל עלמין
17 שמתלבש בגרדי הנבראים וטבע
18 העולם, ושרש הנסים שלמעלה
19 מהטבע הוא משם הוי' - סובב
20 השם שקשור באור הסובב כל עלמין
21 שלמעלה מגרדי הבריאה. וכיון
22 שבגאולה של י"ט כסלו וי"ב תמוז
23 הנה הגילוי דעצמות אור-
24 אין-סוף שלמעלה מ'סובב'
25 ו'ממלא', אור נעלה משניהם
26 הכולל ומחבר את שניהם,
27 לכן היתה הגאולה באופן
28 שהנס והטבע נתחברו יחד,
29 יחד שילוב ואיחוד השמות הוי'
30 ואלקים שיאירו יחד ולכן הגאולה
31 היתה מצד אחד נס על-טבעי ומצד
32 שני מלובשת בטבע באופן
33 שההתלבשות לא מסתירה על כך
34 שבעצם מדובר בנס.
35 ויש לומר, שהגילוי דאור-
36 אין-סוף שלמעלה מ'סובב'
37 ו'ממלא', בחיבור דנס
38 (ששרשו מ'סובב') וטבע
39 (ששרשו מ'ממלא'), הוא רק
40 שנגרש בהם בנס ("ממלא")
41 ובטבע ("סובב") ענין שלמעלה
42 משניהם, שעל-ידי-זה הם
43 מתחברים. אכל זה שהטבע

עצמו היה אז בעת הגאולה של י"ט כסלו ובעת הגאולה של י"ב תמוז
באופן שלא העלים והסתיר על הנס, ועד שגם המנגדים
[שנשארו אז בעת הגאולות האמורות בתקופם והמשיכו להתנגד]
ומפל-מקום הוכרחו לסיע [ועל-ידי התוקף שלהם]
בשחרור ובגאולה, הוא על-
ידי גילוי עוד יותר נעלה מגילוי האור
שלמעלה מ'ממלא' ומ'סובב' גם יחד
והוא שבמלכות עצמה (שרש
הנבראים) נתגלה והאיר בגלוי
ללא שהטבע העלים שרשה
האמתי באין-סוף.
ועל-פי-זה יובן עוד יותר
הקשר והשיכות דהגאולה
להמזמור 'תפלה למשה',
שטוכנו הוא תפלת עשיר, דענין
תפלת עשיר הוא שאינו מבקש
דבר לעצמו אלא מבקש מהמלך
לטובת המלך כלשון המדרש שהובא
ונתבאר לעיל מדינה פלונית כו'
גזור שתבנה, והמשמעות הפנימית
של הדברים היא בקשה מהקדוש ברוך
הוא (המלך) על המשכת גילוי
עצמות אור-אין-סוף במלכות
שעל ידי זה ספירת המלכות (מדינה
של המלך) תהיה 'בנויה' בבנין נצחי,
כמבואר לעיל באריכות.
ולהוסיף, שעל-ידי החיבור
דנס וטבע שהיה בגאולה, של
י"ט כסלו וי"ב תמוז נתן הכח לכל
ההולכים בארחותיו של בעל
הגאולה, שגם בעבודה הרוחנית
שלהם יהיה חיבור מעין זה, היינו
שהאמונה שלמעלה מהשכל
(נס) תומשך ותאיר בגילוי גם
בשכל (טבע), ושהשכל לא
יעלים ויסתיר על האמונה.
ועל-דרך-זה הוא בנוגע
להענין דפוצו מעינותיה
חוצה ההפצה (התפשות ופרסום)

יש לומר, דזהו שהגאולה (ד"ט כסלו וד"ב תמוז)
תמוז) היתה גם גלוי שלמעלה מהטבע, והגם
ואף-על-פי-כן היה הנס מלובש בטבע. והגם
שהנס נתלבש בטבע, הנה זה באופן שהטבע לא
העלים והסתיר על הנס, ועד שראו כל אפסי
ארץ שזהו נס גלוי, כי שרש הטבע הוא משם
אלקים - ממלא, ושרש הנסים הוא משם הוי' -
סובב. וכיון שבגאולה הנה הגילוי דעצמות
אור-אין-סוף שלמעלה מ'סובב' ו'ממלא',
הכולל ומחבר את שניהם, לכן היתה הגאולה
באופן שהנס והטבע נתחברו יחד, יחד הוי'
ואלקים.

יש לומר, שהגילוי דאור-אין-סוף שלמעלה
מ'סובב' ו'ממלא', בחיבור דנס (ששרשו
מ'סובב') וטבע (ששרשו מ'ממלא'), הוא רק
שנגרש בהם ענין שלמעלה משניהם, שעל-ידי-
זה הם מתחברים. אכל זה שהטבע עצמו היה
אז באופן שלא העלים והסתיר על הנס, ועד
שגם המנגדים [שנשארו אז בתקופם] ומפל-
מקום הוכרחו לסיע [ועל-ידי התוקף שלהם]
בשחרור ובגאולה, הוא על-ידי שבמלכות
עצמה (שרש הנבראים) נתגלה שרשה האמתי.
ועל-פי-זה יובן עוד יותר הקשר והשיכות
דהגאולה להמזמור 'תפלה למשה', תפלת
עשיר, דענין תפלת עשיר הוא מדינה פלונית
כו' גזור שתבנה, המשכת גילוי עצמות אור-
אין-סוף במלכות.
ולהוסיף, שעל-ידי החיבור דנס וטבע שהיה
בגאולה, נתן הכח לכל ההולכים
בארחותיו של בעל הגאולה, שהאמונה שלמעלה מהשכל גם
בשכל (טבע), ושהשכל לא יעלים ויסתיר על האמונה. ועל-דרך-זה הוא
בנוגע להענין דפוצו מעינותיה חוצה [שהותחל בגאולה ד"ט כסלו וי"ב תמוז]

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

45 אֲלֵיךְ פָּרָה אֲדַמָּה גו', דָּוָה שֶׁהִפְרָה נִקְרָאת עַל שְׁמוֹ שֶׁל
 46 מֹשֶׁה - הֵגַם שֶׁהֶעֱנִין הַמִּיּוּחָד שֶׁבְּמִצְוֹת פָּרָה אֲדוּמָה הוּא
 47 שֶׁהַחֻקָּה שָׁבָה (רְצוֹן שֶׁלְּמַעְלָה מִחֻכְמָה) הוּא בְּגִילוּי,
 48 כַּמְבוּאָר לְעֵיל שֶׁבְּכָל הַמִּצְוֹת, הֵן הַחֻקִּים וְהֵן הַמִּצְוֹת הַמּוּבָנוֹת שֶׁבְּכָל, יֵשׁ
 49 גַּם עֲנִיין שֶׁל "חֻכְמָה" וְגַם עֲנִיין שֶׁל
 50 "רְצוֹן שֶׁלְּמַעְלָה מִהַשְׁכָּל וְכִיּוֹן
 51 שֶׁמֹּשֶׁה יָדַע טַעַם פָּרָה, הָרִי
 52 לְגַבִּיּוּ אֵינן חִילּוּק בֵּין מִצְוֹת
 53 פָּרָה אֲדוּמָה לְכָל הַמִּצְוֹת וְאֵם
 54 כֵּן מִדּוּעַ הַמִּצְוָה נִקְרָאת עַל שְׁמוֹ - כִּי
 55 עַל-יָדֶי שֶׁמִּצְוֹת פָּרָה אֲדוּמָה
 56 הִיא חֻקָּה לְגַבִּי יִשְׂרָאֵל, הִיא
 57 חֻקָּה גַּם לְגַבִּי מֹשֶׁה כִּי הוּא
 58 מִצְטַעֵר כְּשֶׁבִנִי יִשְׂרָאֵל מִצְטַעֵרִים,
 59 וְעֵינָיו כְּרוּעָה נֶאֱמָר שֶׁל יִשְׂרָאֵל הוּא
 60 עֲנִינּוּ הַעֵיקָרִי (כַּמְבוּאָר לְעֵיל
 61 בְּאֵרִיכוֹת).
 62 וְזֶהוּ דְבַר אֵל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
 63 וַיִּקְחוּ אֲלֵיךְ גו', וְשֵׁנִי חֲלָקִי
 64 הַפְּסוּקִים קְשׁוּרִים זֶה בּוֹה דְּעַל-יָדֶי
 65 'דְּבַר אֵל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל' - בְּגַלֵּל
 66 הַשִּׁיבוֹת שֶׁל מֹשֶׁה לְבִנֵי יִשְׂרָאֵל עַל-
 67 יָדֵיהֶן הוּא וַיִּקְחוּ אֲלֵיךְ,
 68 הֶעֱנִין דְּזֹאת חֻקַּת הַתּוֹרָה
 69 בְּנוֹגַע לְמֹשֶׁה שֶׁגַּם אֲצִלוֹ פָּרָה
 70 אֲדוּמָה הִיא 'חֻקָּה' (הֵגַם שֶׁטַעַמָּה יָדוּעַ
 71 לוֹ). אֲלָא שֶׁעֲנִינּוּ זֶה
 72 (שֶׁמִּישְׂרָאֵל נִמְשָׁף לְמֹשֶׁה)
 73 הוּא בְּנוֹגַע לְמִצְוָה עֲצֻמָּה,
 74 הֵינּוּ עֲנִינּוּ וְהַתּוֹכֵן שֶׁל הַמִּצְוָה, דְּזֶה
 75 שֶׁהִיא חֻקָּה (בְּלִי טַעַם) הוּא
 76 בְּעֵיקָר בִּישְׂרָאֵל וְהֵם הַמְּמַשְׁכִּים
 77 אֶת הַעֲנִיין לְמֹשֶׁה. אֲבָל בְּנוֹגַע
 78 לְקִיּוּם הַמִּצְוָה, אֹפֵן קִיּוּמָה
 79 בְּפוּעַל, הָרִי בְּכַדִּי שִׁישְׂרָאֵל
 80 יוֹכְלוּ לְקַיֵּם הַמִּצְוָה דְּפָרָה
 81 אֲדוּמָה וְעַל-דִּרְדָּרָה זֶה כָּל
 82 הַמִּצְוֹת, בְּכִיטוּל דְּקַבְּלַת
 83 עוֹלָם מַלְכוּת שָׁמַיִם (בְּאֹפֶן
 84 דְּ"חֻקָּה חֻקְתִּי גְּזֵרָה גְּזֵרְתִּי"
 85 כִּפִּי שֶׁמִּקְיָמִים 'חֻק' שְׂאִין לוֹ הַסֵּבֵר
 86 וְטַעַם), הַנְּתִינַת כַּח' עַל זֶה
 87 הוּא מִמֹּשֶׁה, שֶׁעֲנִינּוּ הוּא
 88 בִּיטוּל, וְנַחְנוּ מָה.

1 של מעיינות תורת החסידות כמענה מלך המשיח לבעל-שם-טוב על שאלתו
 2 "אימתי קא אתי מר" (מתי יבוא אדוני) "לכשיפוצו מעינותיך (המעיינות של
 3 הבעל-שם-טוב מייסד החסידות) חוצה" [שהותחל בגאולה דיי"ט
 4 פסקו⁷¹, שאז סרו הקטרוגים על גילוי ופרסום תורת החסידות הבעל-שם-
 5 טוב כפי שנתבארה בחסידות חב"ד
 6 ונתוסף עוד יותר בגאולה 1
 7 דיי"ב תמוז שאז נוצרו אפשרויות 2
 8 חדשות להפצת המעיינות חוצה] 3
 9 שעל-ידי החיבור דגס וטבע 4
 10 שהיה בגאולה, כמבואר לעיל, 5
 11 נתן הפח להפיץ המעיינות 6
 12 דפנימיות התורה (שלמעלה 7
 13 מהעולם, גס) חוצה, ובאופן 8
 14 שגם פשה נמצאים חוצה 9
 15 ולכאורה התרחקו הרבה ממקורם, בכל 10
 16 זאת נראה בגלוי שהם 11
 17 המעיינות דפנימיות התורה. 12
 18 וזה שגם פשה מעינות החסידות 13
 19 נמצאים חוצה, הם באופן 14
 20 שרואים בגלוי שהם מעיינות, 15
 21 הוא לא רק מפני שהמעיינות 16
 22 הם בגלוי אלא גם מפני 17
 23 שהחוצה עצמו שמצד עצמו הוא 18
 24 רחוק מהמעיינות מתהפך, וה"חוצה" 19
 25 נעשה באופן שאינו מעלים 20
 26 ומסתיר על המעיינות, ויתרה 21
 27 מזו, שהוא כלי ראוי למעיינות 22
 28 שמתלכשים ומאירים בפנימיותו.
 29 וזה השינוי הזה במצב העולם
 30 נעשה הכנה קרובה לקיום
 31 היעוד הנבואי על גילוי האלוקות
 32 שיהיה בעולם לעתיד לבוא ונגלה
 33 כבוד הו' וראו כל בשר
 34 יחדו פי פי הו' דבר⁷²,
 35 שהבשר היינו העולם הגשמי בכלל
 36 יראה אלקות (לא רק מצד
 37 הגילוי דכבוד הו', אלא גם)
 38 מצד הבשר עצמו על-דרך
 39 האמור לעיל שהפצת המעיינות חוצה
 40 באופן היותר נעלה היא כאשר החוצה
 41 עצמו הופך להיות כלי ראוי להפצת
 42 המעיינות.
 43 (יד) וזהו וידבר ה' אל משה
 44 גו' דבר אל בני ישראל ויקחו

(72) ישע"י מ, ה. וראה תו"מ סה"מ ניסן ע' קצג ובהערות שם.

ש"פ חוקת-בלק, י"ב תמוז, ה'תשכ"ט

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 וַיֵּשׁ לֹמֶר, דְּעַל-יְדֵי שְׁמֹשֶׁה יָדַע טַעַם פְּרָה, וְהַבֵּיטוּל
 2 דְּקִבְלַת עוֹלָם נִמְשָׁף וּפְעַל וְהַאִיר גַּם בְּהַשְׁגָּה שְׁלוֹ, נִתֵּן הַפֶּחַ
 3 לְכָל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל שֶׁהָאִמּוּנָה וְהַקְּבָלַת עוֹלָם שֶׁמִּצַּד עֵינַיִם
 4 וּמְהוּתָם הֵם לִמְעַלְמָה מֵהַשְׁכַּל יוֹנֵחַ (זָאל זִיךְ אֶפְלִיגֵן יִהְיֶה מוֹנַח
 5 וְיִתְקַבַּל) גַּם בְּשִׁכְלָ שְׁלוֹ שֶׁגַם
 6 הַשְׁכַּל יִהְיֶה חָדוּר בְּבִיטוּל וּבְקַבְלַת
 7 עוֹלָם.
 8 וַיֵּשׁ לֹמֶר, דְּזֶהוּ שְׁאֲמָרוּ
 9 רַבּוֹתֵינוּ ז"ל "חֻוּקָה 20
 10 חֻקְתֵי גְזֵרָה גְזַרְתִּי וְאִין לָךְ
 11 רְשׁוּת לְהִרְהֵר אַחֲרֶיהָ"⁷³, וּלְפִי
 12 הָאִמּוּר מִשְׁמַעוֹת הַתּוֹסֵפֶת "וְאִין לָךְ
 13 רְשׁוּת..." הִיא שְׁהַקְּבָלַת עוֹלָם
 14 שְׁלוֹ שֶׁל הַיְהוּדִי הַמְקִיִּים אֶת הַמִּצְוֹת
 15 מִתּוֹךְ בִּיטוּל לְרִצּוֹן הָאֱלֹהִי הִיא
 16 בְּאֹפֶן שֶׁלֹּא רַק שֶׁהוּא מְקֻיָּם
 17 בְּפֹעֵל צִוּוּי הַקְּבָ"ה (גַּם
 18 כְּשֶׁאִינוּ מְבִינִין), הֵינּוּ שֶׁהַבֵּיטוּל
 19 הוּא כְּנוֹגַע לְקִיּוּם בְּפֹעֵל שֶׁעוֹדֵר
 20 הַהֲבֵנָה לֹא מוֹנַע מְקִיּוּם כִּי הוּא מְבִטֵּל
 21 עֲצֻמוֹ לְרִצּוֹן הָעֲלִיּוֹן אֲלֵא שְׁאִינוּ
 22 מְהִרְהֵר כְּלָל, וְהַקִּיּוּם הוּא לֹלֵא
 23 שׁוּם סְפִיקוֹת וְהַרְהוּרִים, כִּי גַם
 24 בְּשִׁכְלוֹ שֶׁמִּצַּד מְהוּתוֹ מִבְּקַשׁ לְהַבִּין
 25 מוֹנַח הָעֵנִין דְּקִבְלַת עוֹלָם
 26 וְהַבֵּיטוּל הוּא גַם מִצַּד הַשְׁכַּל.
 27 וַיֵּשׁ לְקַשֵּׁר זֶה עִם מְאָמֵר
 28 הַמְדַרְשֵׁי⁷⁴ שְׁפָרָה אֲדוּמָה
 29 רוֹמְזֶת עַל אַרְבַּעַת הַגְּלוּיּוֹת שֶׁל
 30 בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בֵּין הָאוּמוֹת, פְּרָה - זֶה
 31 מְצָרִים, אֲדוּמָה - זֶה כְּבָל,

תְּמִימָה - זֶה מְדִי, אֲשֶׁר אֵין
 בְּאֹפֶן שְׁמוֹנָח אֲצִלוֹ הָעֵנִין דְּקִבְלַת עוֹלָם
 שְׁלֹמְעֵלָה מְהַשְׁכֵּל, הוּא הַכְּנָה קְרוּבָה לְגֵאוּלָּה הָעֵתִידָה, שְׁהַגְּלוּיּוֹת אֲלֵקוֹת
 בְּעוֹלָם יִהְיֶה גַם מִצַּד הָעוֹלָם. וְזוֹהִי הַשְּׂיִכּוֹת דְּזֹאת חֻקַּת הַתּוֹרָה לְשִׁרְיַפַּת
 הַפְּרָה, דְּעַל-יְדֵי שְׁהַקְּבָלַת עוֹלָם הוּא בְּאֹפֶן שְׁאִינוּ מְהִרְהֵר, כִּי גַם בְּשִׁכְלוֹ
 מוֹנַח הָעֵנִין דְּקִבְלַת עוֹלָם, נִעֲשֶׂה שְׁרִיפַת (הַפְּרָה שְׁרוּמְזוֹת עַל) הַגְּלוּת, כְּפִתְגָם
 הַיְדוּעַ דְּבַעַל הַגְּאוּלָּה⁷⁵, וְהוֹלְכִים כּוֹלְנוּ יַחַד עִם נְשִׂאֵינוּ בְּעַל הַגְּאוּלָּה
 בְּרֵאשֵׁנוּ לְגֵאוּלָּה הָאֲמִתִּית וְהַשְּׁלֵמָה כְּבִיאַת מְשִׁיחַ צְדָקְנוּ, בְּקְרוּב מְמֵשׁ.

(73) פירש"י ריש פרשתנו, מיומא סז, ב. (74) יל"ש פרשתנו רמז תשנט. (75) אג"ק שלו ח"ו ע' שעב. "היום יום" בתחלתו.

המשך ביאור למס' שבת ליום שני עמ' א

1 לְפָנָיו סֵפֶר אִיּוֹב שֶׁכָּתוּב תְּרַגּוּם, וְאָמַר לְבַנְאִי שְׁקַעְהוּ תַחַת הַנְּדָבָר
 2 וְשׁוֹרַת אַבְנֵי הַבִּנְיָן, אִף הוּא רַבֵּן גְּמַלְיָאֵל בְּרִיבִי צְנִיָּה עָלָיו וְנִגְזַזוּ אֶת
 3 סֵפֶר אִיּוֹב שֶׁכָּתוּב תְּרַגּוּם. הִרִי שֶׁכָּתַבְתִּי הַקּוּדֵשׁ הַכְּתוּבִים תְּרַגּוּם לֹא
 4 נִתְּנוּ לְקִרְוֹת בָּהֶם, וְאִם כֵּן אֵין מְצִילִים אוֹתָם.
 5 הַבְּרִייתָא מְבִיאָה דִּיעָה חוֹלְקָת: רַבִּי יוֹסִי בְּרַבִּי יְהוּדָה אָמַר, רַבֵּן
 6 גְּמַלְיָאֵל הִזְקָן לֹא הִנִּיחַ אֶת סֵפֶר אִיּוֹב תְּרַגּוּם תַּחַת אַבְנֵי הַבִּנְיָן, אֲלֵא
 7 עֲרִיבָה וְקִעְרָהוּ שֶׁל מֵיט כְּפֹ עָלָיו. אָמַר רַבִּי, שְׁתֵּי תְּשׁוּבוֹת בְּדָבָר

לְדַחוֹת אֶת דְּבָרֵי רַבִּי יוֹסִי בְּרַבִּי יְהוּדָה, תְּחֵא - אֶחָד, וְכִי מֵיט בְּהַר
 תְּפִיט מְנַיָּן, הִרִי הִיוּ בּוֹנִים אֶת הַר הַבֵּית בַּחוּל וְסִיד מְעוֹרְבִים, וְלֹא
 בְּטִיט שׁוּדָה עֵפֶר וּמִים. וְעוֹד, וְכִי מוֹתֵר לְאַבְדֵן בֵּיד, אֲלֵא מְנִיחֵן בְּמִקּוֹם
 הַתּוֹרָשָׁה וְגַלּוּי וּמוֹפְקָרָן וְהֵן מְרַקְבִין מְאִלְיָהֵן.
 הַגְּמָרָא מְבַרְרַת אֲלוֹ תְּנַאִים נַחֲלָקוּ בְּמַחֲלוּקַת שֶׁל רַב הוֹנָא וְרַב
 חֲסַדָּא: מֵאֵן תְּנַאִי - מִי הֵם הַתְּנַאִים שֶׁרַב הוֹנָא אָמַר לְעִיל שֶׁנַּחֲלָקוּ
 הָאֵם מְצִילִין כְּתָבֵי הַקּוּדֵשׁ שֶׁכְּתוּבִים בְּכָל לִשׁוֹן.